

Talking Esports

A professzionális esport műsorvezetés kézikönyve

Paul "ReDeYe" Chaloner

A fordítók előszava

Sokan lesztek, akik ezt a könyvet olvasva már nem láthatjátok ReDeYet az ESL-nél műsort vezetni, közvetíteni. Róla tudnotok kell, hogy egyedi módon, a világon először ő rakta le a műfaj esport-specifikus alapjait. Egyrészt kiképezte a jövő közvetítő generációit, másrészt pedig stabilitást nyújtott az ESL kommentátori gárdájának, ami így az évek során fel tudott nőni a világméretű rendezvények szervezéséhez.

Ahogy a világon egyre jobban megkövetelt a profizmus az esport terén, ugyanúgy kell a kommentátoroknak is egyre magasabb szintet megütniük. Nincs ez másképp Magyarországon sem, ahol a minőségi kommentátori munka hatására nagyon sok embert és potenciális szponzort lehet bevonni ebbe a robbanásszerűen növekvő iparágba.

Mindehhez viszont ki kell nevelni, illetve meg kell tanítani az igényességet és a profizmust, segíteni és tanácsokkal kell ellátni a kezdőket. Magyarországon mindez még gyerekcipőben jár.

A fordítók ezt a brilliáns kézikönyvet szánják alapvető olvasmányának mindazok számára, akik fontolgatják, hogy komolyabban szeretnének foglalkozni a témával. Kiváló ösztönző, hogy a hazai nagyobb esport rendezvények főleg azokat az embereket foglalkoztatják, akik elkezdték alkalmazni a könyvben is ismertetett technikákat (Pierce, Arwyll, Oroberto, TZeus és a többiek).

A könyv univerzális tanácsai az amatőröktől kezdve egészen a profikig mindenki számára szólnak. ReDeYet idézve, ha sikerül csak egy embert is felkészíteni, már megérte. Mi biztosak vagyunk benne, hogy ennél sokkal többről lesz szó.

Jó olvasást és felkészülést kívánunk!

Agárdi 'DNA' Péter

Novák 'toma' Tamás

2015.08.28.

Köszönetnyilvánítás

Ez a könyv nem jöhetett volna létre a kollégáim és rengeteg további ember segítségével nélkül, akikkel az elmúlt évek során együtt dolgoztam. Itt szeretnék mindenkinek köszönetet nyújtani, aki közvetlenül, vagy közvetett módon hozzájárult eme könyv elkészüléséhez.

Mike Burkes, Marcus Graham, Stuart Saw, Joe Miller, Leigh Smith, Shaun Clark, Oliver Aldridge, Jason Atkins, Matt Hoving, Alison Suttles, Lauren Scott, Genna Bain, John Bain, Rachel Quirico, James Carrol, Alex Richardson, Helena Kristiansson, Michel Blicharz, James Lampkin, Nick Plott, Sean Plott, Dan Stemkoski, Jeff Dickinson, Darryl Kucmerowski, Tobi Dawson, Iain Cole, Niall Chadwick, Melody Shafir, Neil Porter, Ollie Lossef, Simon Eicher, Sven Hoffmann, Alexander Holtz Shedden, T.L. Taylor, Geoff Robinson, Jason Kaplan, Dennis Gehlen, Corin Cole, Patrick Creadon, Ariel Horn, William Cho, Sue Lee, Susie Kim, Richard Lewis, Joshua Gray, Soe Gschwind-Penski.

Az eredeti szöveget Ella McConell lektorálta. A könyvben szereplő fényképeket Helena Kristiansson, ESL, Gfinity, Multiplay, Robert Paul, DirecTV, Sky TV, Championship Gaming Series, Joe Brady, Patrick Strack és Adela Sznajder készítették.

Talking Esports © 2015 Paul Chaloner.

Tartalomjegyzék

1. Bevezető.....	6
2. Első lépéseim, mint shoutcaster.....	7
3. A különböző közvetítói szerepek.....	11
4. Kezdjük a streameléssel.....	13
5. A közvetítések indulási szakasza.....	15
5.1. Az első közvetítésed.....	15
5.2. Kiállni a nagyközönség elé.....	15
5.3. A legalapvetőbb hibák.....	16
5.4. A kritika kezelése.....	17
5.5. Tanulj a profiktól.....	18
6. A siker négy kulcsa.....	19
6.1. Felkészültség.....	19
6.1.1. Játékspecifikus felkészülés.....	21
6.1.2. Játssz vele!.....	21
6.2. Gyakorlás.....	22
6.3. Szenvedély.....	22
6.4. Profizmus.....	22
7. Offline események.....	24
7.1 . A megfelelő beszédstílus.....	24
7.2. A közönség.....	25
7.3. Produkciós különbségek.....	25
7.4. Dress code.....	26
7.5. Kamerák.....	26
8. A hangod.....	27
8.1. Mit tehetek a hangom javításáért?.....	27
8.2. Hangsúlyozás.....	27
8.3. Tisztán beszélés.....	27
8.4. Artikulálás, kiejtés.....	27
8.5. Sebesség.....	28
8.6. A hangod megmentése (avagy hogyan kerülöd el berekedést és a torokfájást).....	28
9. Tehetség vs. kemény munka.....	29
10. Stílus és technika.....	30
11. A csend alkalmazása.....	31
12. Történetek.....	33
13. Kémia.....	34

14. A házigazda és a bemutatkozás.....	35
14.1. Színpadi házigazda.....	35
14.2. Asztal mögött ülő műsorvezető.....	36
14.2.1. A történetvezetés.....	36
14.2.2. Kamerahasználat.....	37
14.2.3. A műsor-áramlat.....	38
14.2.4. A helyes kérdések feltevése.....	38
14.3. Bevezetők és egy helyre koncentráció.....	39
15. Váltások, szóátadások.....	42
15.1. Általános váltások.....	42
15.2. Felerősített váltások.....	43
15.3. Váltás videóra.....	43
15.4. Váltás reklámra.....	44
16. Hogyan birkózzunk meg a negatív visszajelzésekkel és a sértegetésekkel.....	45
17. Szponzorkeresés.....	47
18. Hogyan szerezz munkát.....	48
19. A pénz és fizetés kérdése.....	50
20. Reklámozás és közösségi média.....	53
21. A leggyakoribb hibák.....	54

1. Bevezető

Legyél hobbi, vagy professzionális játékos, biztos, hogy hallottál, vagy láttál már online közvetítést egy esport kupáról, illetve meccsről az elmúlt tíz évben. A személyeket, akik közvetítik ezeket a mérkőzéseket, shoutcastereknek hívják. Manapság, akik a piramis csúcsán állnak és már teljes munkaidőben dolgoznak, professzionális műsorvezetőknek nevezik.

A szó 'shoutcaster' a Winamp zenelejátszó programozóitól származik. Ők voltak azok, akik az internetes rádiózás alapköveit lerakták. Akkoriban a shoutcaster csak annyit jelentett, hogy az adott személy DJ, vagy kommentátor volt egy online műsorban. Ahogy teltek az évek, egyre jobban átalakult a szó jelentése és idővel csak azokra a személyekre használták, akik valamilyen videojáték meccset közvetítettek. Ezek a személyek pedig az elmúlt években kiléptek a szoftverek által meghatározott keretből és olyan nagyobb volumenű dolgokba kezdtek bele, mint például élő TV produkciók gyártása és hatalmas stadionokat megtöltő rendezvények közvetítése. Továbbá már esport műsorvezetőknek és nem pedig shoutcastereknek hívják őket.

Rengetegen kérdezték már tőlem, hogy hogyan lehetnének esport műsorvezetők, illetve hogyan juthatnának a legjobbak közé.

Hét éve írtam egy kis összefoglalót, hogy segítsék azoknak, akik el akartak kezdeni esportot közvetíteni. Mivel azóta is folyamatosan érkeznek ilyen kérések felém, mindig bővíttem és pontosítottam ezt az írományt, hogy minél hasznosabb és naprakészebb legyen.

A könyv története több, mint nyolc éve kezdődött, de életre igazán 2014-ben kelt, amikor egy sorozatpublikáció keretében az eslgaming.com weboldalon megjelent. Most először ezek az eredeti fejezetek rengeteg pontosítás után a Talking Esports címmel egy kis könyv alakját is felvették.

Mindez pedig remélhetőleg azt is jelenti, hogy most egy teljes leírással rendelkezelsz a videójáték közvetítést illetően. Remélem, hogy élvezni fogod ezt a könyvet, hogy tanulni fogsz belőle valamit, amivel aztán fejlesztheted a saját videójáték közvetítéset is.

2. Első lépéseim, mint shoutcaster

Hatalmas utat tettünk meg az otthoni, saját szobás rádióközvetítéstől, de a siker alapvető feltételei továbbra is változatlanok. Mivel már minden tele van modern közvetítőszolgáltatásokkal és kamerákkal, csak a tehetségedre támaszkodni már nem lesz elég.

Pusztán a véletlen folytán kezdtem el 2002-ben shoutcasterkedni és hihetetlenül szerencsés voltam, hogy rengeteg hibát elkövethettem mindenféle megtorlás nélkül. Akkoriban hatalmas dolognak számított, ha pár százas hallgatóságot el tudtunk érni és ne feledjétek, hogy ez az internetes rádió korszaka volt, amikor még nem voltak kamerák feléd szegezve.

A rákövetkező években minden szabadidőmet (amikor éppen nem versenyeztem) a ClanBase és ESL által rendezett kupák közvetítésére fordítottam. 2005 elején csatlakoztam az iTG-hez és ezúton is köszönöm Marcus 'djWHEAT' Grahamnek a lehetőséget, hogy velük egy magasabb szinten folytathattam a játékok közvetítését.

Az iTG csapatánál folytattam a kamerák nélküli, pusztán audió alapú közvetítéseket, de az ESWC döntőn és a Quakeconon hamar belecsöppentem a videós változatba is. A különbség pedig hatalmas volt.

Először is ugye ott vannak a kamerák. Egyszerűen fogalmam sem volt, hogyan viselkedjek, vagy, hogy egyáltalán hova nézzek. Hamar rájöttem, hogy segítségre lesz szükségem ezért jelentkeztem egy helyi főiskolai továbbképzésre, ami célzottan élő műsorvezetésekre koncentrált. Megtanultam, hogyan viselkedjek a kamera előtt, megismertem az eszközök és trükkök használatát, ami ehhez a műfajhoz szükséges. Nagyon szerencsés voltam, mert rengeteg nagy tornán részt vehettem a világ minden pontján, és habár minden költségünk fedezve volt, ritkán tértünk vissza több pénzzel, mint amennyivel elindultunk.

A dolgok elkezdtek megváltozni 2006-ban, amikor Stuart 'TosspoT' Saw és én elkezdtünk más munkákat is bevállalni, mint például reklámok szinkronizálása és különböző, hagyományos TV csatornáknál való alkalmi munkák. Volt alkalmunk egy hatrészes sorozatot is leforgatni a UK TV-nek. Habár a gyártás elég gyenge volt, nagyon nagy tapasztalatot és rálátást adott és ami még fontosabb, lehetőséget kaptunk, hogy egy olyan helyen tanulhassunk és hibázhassunk, ahol közvetlenül nem minket terhelt a felelősség.

Joe Miller, Stuart Saw, Leigh Smith és Oliver Aldridge segítségével 2007-ben megalapítottam a

QuadV nevű céget. A célunk az volt, hogy létrehozzunk egy abszolút, egész Európában domináns esport közvetítőállomást. Ezt sikerült is elérnünk, nálunk voltak a legjobb szakkomentátorok, akik szinte kivétel nélkül a mai napig az esport világában dolgoznak.

A következő hat évben legalább száz élő TV műsort csináltam különböző csatornákon (DirecTV, Eurosport, Sky Sports, Sky One). Szerveztem néhány kisebb dolgot az Ubisoftnak, de még két rock koncert és a Playboy Mansion készítésében is segédkeztem. Ezek mellett nagyszínpadi műsorvezető voltam a világ legnagyobb esport rendezvényein, mint például a WCG, ESWC, CPL és a Quakecon. Végül pedig a Sky TV direkt játékokkal foglalkozó csatornáján (Xleague) is rendszeresen megjelentem. Az esport természetesen oda is betette a lábát.

Sajnálatos módon a legtöbb tévés szerződésünk lejárt 2008-ban. Ebben az iparban is beköszöntött a gazdasági válság. Kénytelenek voltunk így az internetes streamek világába visszatérni, de az a tapasztalat, amit szereztünk felbecsülhetetlennek bizonyult. Akkoriban az internetes streamelés költségei elég magasak voltak, valamint elképzelhetetlen volt normális fizetésre szert tenni vele. Szerencsénkre azonban a Twitch nem sokkal később sikeresen elstartolt.

2011 végén részt vettem az utolsó WCG döntőn Dél-Koreában. Az esport igazi fellendülése ezután kezdődött el.

2012 volt a legsűrűbb év számomra, mivel hihetetlenül sok felkérést kaptam, mind színpadi fellépésekre, mind pedig esport közvetítésekre. Mivel hatalmas játékrepertoárral rendelkezttem, az

egyik legalkalmazkodóbb kommentátornak számítottam. A pályafutásom alatt több, mint 40 különböző játékot közvetítettem, legyen az akár RTS, FPS, szimulátor - szinte mindent.

2013-ban csatlakoztam az ESL TV csapatához és azóta is itt dolgozom, mint a közvetítő brigád feje. Képezem és vezetem a csapatot, emellett pedig mindig nyitott szemmel járok és keresem a tehetséges egyéneket, akiket felkérhetünk a közös munkára a nagyobb rendezvényeinkre, mint például az Intel Extreme Masters, ESL One és WCS. Mindezek mellett pedig még folytatom a kommentátori és házigazda szerepeimet is.

Az ESL-nél eltöltött karrierem vége felé olyan helyeken voltam házigazda, mint például a Commerzbank Arena - ami korábban a Világkupának is otthont nyújtott -, Madison Square Garden és a San Jose Sharks Arena. Jelenleg a Gfinity-nél vagyok a közvetítésekért felelős igazgató, ahol továbbra is együtt dolgozok az esport közvetítés tehetségeivel. Végül pedig a 2015-ös tizenhétmillió dolláros összdíjazású The International házigazdájája is én voltam.

Remélem, hogy eme rövid bevezető után tiszta képet kaptok rólam, az eddigi munkáimról és arról, hogy miért akartam megírni ezt a könyvet. Mindennél jobban szeretnék még több szenvedélyes és profi esport kommentátort látni. Ha csak egy embernél is sikerül ezt elérnem, már megérte.

3. A különböző közvetítói szerepek

Mielőtt belevágnék a lényegbe, fontos megérteni, hogy kikhez is szól ez a könyv. Hogy ez megtörténhessen, meg kell értenünk, hogy mit is értek a 'shoutcaster' szó alatt. Ez egy olyan régi kifejezés, ami sok embert összezavar.

Manapság rengeteg, különböző fajta esport közvetítő van, ám nem mindegyikük nevezhető kommentátornak, vagy színpadi házigazdának. A következő fejezetek viszont pont ezekhez az egyénekhez szólnak majd. Ne értsétek félre, nem a többiek lebecsüléséről van szó, hanem szimplán arról, hogy tisztán lássuk kiket is fog segíteni ez az összeállítás.

Akiknek az a céljuk, hogy az esport műsorvezetésből éljenek meg, valószínű, hogy az alábbi szerepek betöltése is a feladatuk lesz. A legtöbben viszont megmondhatják, hogy csak nagyon kevesen tudnak főállásban ebből elég pénzt keresni. Ezért sokan mellékállásokkal egészítik ki a keresetüket.

Nagy vonalakban az alábbi listát kívánja elérni ez a könyv:

- (1) Play-by-play - élő játék közvetítő kommentátor.
- (2) Colour - a közvetítést színesítő, elemző típusú kommentátor.
- (3) Host - házigazda (színpad vezetése, programok bemutatása, közönség kommunikáció).
- (4) Show / anchor - műsorvezető (adott műsor vezetése színpadon állva, vagy asztal mögött ülve).

(5) Interjúztató.

(6) Voice over artist - hanglámondó (reklámok, filmek, dokumentációs összeállítások).

(7) Expert analysis - szakkomentálás (az adott meccsek hardcore közvetítői).

(8) Streamer - ez lehet bárki, aki online közvetíti a saját anyagát, de nem mondható kommentátornak, vagy házigazdának.

A könyv orozlánrésze az élő játékközvetítő kommentátorokról és a színpadi házigazdákról fog szólni. Ettől függetlenül, azok a készségek és trükkök, amik ezekhez a szerepekhez kellenek, átlülhetők a többi kategóriákba is.

4. Kezdjük a streameléssel

A streamelés egy nagyon fontos része a kezdő shoutcaster repertoárjának.

Amikor én streamelni kezdtem (még 1834 környékén), még nem volt képi megjelenítésünk, így csak a Winamp és egyéb shoutcaster szoftverek audiósávját használtuk a meccsek közvetítésére. Hogy konkrétak legyünk, a 2005-ös DreamHack Quake 4 versenyét is teljes mértékben csak hanggal közvetítettem. Mennyire messze vagyunk már ettől...

Ma már természetesen ezerféle lehetőségünk van videó formátumú közvetítésre, de a Twitch az egyetlen, amire itt koncentrálni fogok. Sokszor elmondtam már, hogy a Twitch nélkül nem tartana ott a mai esport, ahol jelenleg tart. Ez a cég sokban hozzájárult ahhoz, hogy az esport ilyen irgalmatlan gyors ütemben fejlődhessen.

Ezt észben tartva, itt az ideje, hogy regisztrálj és csatlakozz a Twitchhez. Még a digitális analfabétáknak (mint én is) is pofon egyszerű elindulnia. Lentebb találni fogsz egy linket egy kiváló útmutatóhoz. Habár ez egy bizonyos játékhoz tartozik csak, szinte alkalmazható mindenre. Ezt az útmutató egy kezdő lökésként érdemes felfogni, amitől még nem lesz egy BBC-vel vetekvő otthoni stúdiód, de ez sikeresen el fog tudni indítani a közvetítővé váláshoz való úton.

Kezdetben koncentrálj csak a streamelésre, és ha van rá lehetőség (és tényleg komolyan gondolod) készíts egy vásznat a kamera mögé (profibb lesz és mégse a hálósobád képe lesz a háttérben). Ezen kívül szükség lesz még minőségi felszerelésre is. Lentebb listáztam az alapvető felszereléseket, habár ez nem tartalmaz semmi konkrétumot. Erre majd később tesztek ajánlatot, amikor már biztos vagy benne, hogy tényleg komolyan gondolod ezt az utat. Még egy tipp: Sennheiser és Shure fülesekkel, illetve mikrofonokkal nem lehet mellé löni.

Ami szükséges lesz, hogy elkezdhess streamelni:

- (1) Egy erős PC (vagy kettő, ha az egyikről játszánál, míg a másiktól a stream menne).
- (2) Erős CPU, például Intel i5 2400 a minimum.
- (3) Egy jó videokártya, ami megfelelő minőségben tudja a játékokat megjeleníteni.
- (4) Egy füles jó mikrofonnal, vagy egy különálló mikrofon.
- (5) Egy mikrofon állvány, ha különálló mikrofonnal kívánsz dolgozni.
- (6) Egy kisebb, négy hangsávú mixer (habár ez a kezdésnél annyira nem fontos).

(7) Xsplit.

A link mögött ([itt](#)) pedig megtalálod a Twitch és Xsplit beállításához szükséges útmutatót.

Sokféle szoftver létezik az Xsplit helyettesítésére, de egyértelműen nekem ő a kedvencem. Nagyszerű minőséget biztosít, könnyű beállítani és használni. Ha elakadsz, ne feledd, hogy rengeteg segítséget találhatsz a neten. A Twitch és Xsplit ügyfélszolgálat is készséggel áll bármikor a rászorulóknak segítségére.

5. A közvetítések indulási szakasza

5.1. Az első közvetítésed

Szóval a rendelkezésedre áll a szoftveres és hardveres háttér, be van állítva a Twitch és az Xsplit is. Minden már csak arra vár, hogy igényes és profi tartalmat nyújts a nézőidnek. Itt az ideje, hogy keress egy megfelelő meccset, amit közvetíthetsz.

Először is, maradj annál, amit ismersz, olyan játékot válassz, amiben a legjobb vagy. Az az ideális, ha egy kisebb, hétköznapi meccset választasz, nem pedig az X játék vb döntőjét. Így nem leszel annyira leoltva, ha valamit elrontasz. Az is egy nagyon jó ötlet, ha keresel olyan klánokat, akik szívesen vállalják, hogy te közvetítsd a mérkőzéseiket. Ez nem is tűnik annyira bonyolultnak, hiszen ki ne szeretné, ha TV-ben néznék őket?

Kezdsnek csak indítsd el a játékot, kommentáld le és rögzítsd saját magadnak. Adj bele mindent kommentálás közben és mással ne is nagyon foglalkozz egyelőre. Az első néhány kommentálásod után észre fogod venni, hogy lényegesen egyre jobban megy a dolog, ha követsz pár apró jó tanácsot.

Először, hallgasd meg és nézd újra az első kommentálásodat, mielőtt belevágnál egy újba. Nézd meg mi az, ami jól ment és ami nem (fontos, hogy légy őszinte magadhoz) és gondold át mely területeken kéne még javítani. Pihenj rá egy napot, olvasd el újra azokat a dolgokat, amiket kijegyzeteltél és kezdj bele egy újabb közvetítésbe. Ezeket a lépéseket ismételd, rögzítsd, nézd vissza, jegyzetelj. Ha párszor megcsinálod látni is fogod, hogy milyen sokat is fejlődöttél menetközben.

5.2. Kiállni a nagyközönség elé

Ha készen állsz, hogy az egész világ megismerjen (minél előbb annál jobb, de nem szabad, hogy túlságosan is megviseljen a kritika), akkor keress egy jövőbeli mérkőzést és hirdesd meg a csatornáidon (Facebook, Twitter, Reddit, egyéb fórumok stb.).

Az első nyilvános közvetítésednél szükség lesz pár komolyabb dologra, mint csak a szimpla közvetítésedre, így tehát érdemes összegyűjtened néhány fontosabb információt. Ezek segíteni fognak, hogy a szünetekben és az üresjáratokban is tudj miről beszélni. A következők lennének feltétlenül fontosak:

- (1) Verseny név és struktúra.
- (2) Hol tart maga a verseny (csoportkör, döntő stb.).
- (3) Alapinformációk a játékosokról és a teljesítményeikről.

Ez tényleg csak a legkevesebb, amit elmondhatsz, de sokat fog segíteni az első közvetítéseidnél. Ha már magabiztos vagy és kifejlődött pár alap készséged, hozzáadhatsz még több dolgot (ezekről később ejtünk majd szót).

Ha egy nagyon egyoldalú meccset közvetítesz, ami kezd unalmassá válni, akkor fog igazán fontos lenni a meccs előtti felkészülésed, illetve a meccs iránti érdeklődés fenntartása. Egy igazán jó mérkőzésnél ezeknek az információknak a 80%-át sem fogod használni, de ne hagyj, hogy az a rossz szokás, miszerint 'úgysem fog kelleni, felesleges extra időt pazarolnom rá' eluralkodjon rajtad, mert a későbbiekben nagyon kellemetlen mellékhatásai lehetnek.

5.3. A legalapvetőbb hibák

Az elején biztos lehetsz benne, hogy rengeteg hibát fogsz elkövetni. Ez teljesen normális és sokat fogsz majd tanulni belőlük. Kérdezd meg bármelyik profi kommentátort és elmondja majd, hogy neki mennyire nehezen is indult be a szekér és hogy mennyire béna volt az elején. Ne feledd, hogy csak folyamatos gyakorlással lehetsz jobb.

Itt van néhány gyakoribb hiba, amibe belefuthatsz az elején.

- (1) Káromkodás - Kezdetben biztos sokat fogsz cáromkodni, de nagyon fontos, hogy ha profi akarsz lenni, akkor erről nagyon hamar le kell szoknod. A 12 éveseket lehet lenyűgözöd vele, de ez édeskevés.
- (2) Rosszul méred fel a játék állását - Soha nem leszel olyan szinten, mint a profi játékosok, tehát ebbe biztos bele fogsz futni, attól ez még nem a világ vége.
- (3) Túlhevülés - Ez egy nagyon gyakori hiba, amikor a kommentátorok egy hatalmas, megjátszott izgalommal próbálják meg közvetíteni a mérkőzést, szinte ordítva beszélnek, gyakran a rossz időpontban. Arra koncentrálj, hogy egy tisztességes közvetítést nyújts, Idővel megtanulod majd, hogy mikor kell ténylegesen belehevülni és hogyan.
- (4) Túl sokat beszélsz - Ez a leggyakoribb hiba kezdőknél. Meg kell ismerned, hogy az időleges beszédszünet nagyon hatásos tud lenni és szükséges is.

(5) Ugyanazokat a szavakat ismétled újra és újra - Főleg nem anyanyelvi közvetítőknél szokott probléma lenni, nem csak a kezdőknél. Írd le a leggyakrabban használd szavaidat és keress rájuk szinonimákat az interneten. Ha kell ragaszd fel őket a monitorodra. Nem viccelek. Szoktasd rá magad, hogy annyira sokféle szót használj, amennyit csak tudsz. Mindig keress újakat és mindig használd is őket.

Természetesen az is nagyon fontos, hogy mindeközben jól érezd magad. Kicsit engedd el magad, kommentálj lazán, de mindig figyelj arra, hogy a csapatokról és játékosokról is tisztességen beszélj. Nekik a lejátszandó mérkőzés fontos lehet, még ha te nem is tartod annak.

Ugyanígy, a chat segítségével kerülj interakcióba az emberekkel, akik nézik az adásodat. Ha nem csinálod ezt, attól még nem lesz a castod rossz, de ezek a dolgok sokat tudnak hozzátenni a minőséghez, például ha tudsz mondani egy nevet a chat ablakból és válaszolsz a feltett kérdésre. Ezeket hihetetlenül szeretik a hallgatók. Valamiről meg van a saját véleményed? Meséld el a közönségednek és bátorítsd őket, hogy megbeszéljék egymás között a mérkőzések alatt. Ne félj vitakirobbantó lenni, de figyelj, nehogy átéss a ló túlsó oldalára.

5.4. A kritika kezelése

Sokszor fogsz kritikát kapni a mérkőzések alatt és után is. Ez természetes. Ha nagyon érzékeny vagy ezekre a dolgokra, akkor talán át kell gondolnod, hogy ez nem a megfelelő hivatás számodra. Ugyanakkor vannak bizonyos dolgok, amiket megtehetsz, hogy csökkentsd a magabiztosságodon ejtett sérelmeket. Sokszor fogsz olyat hallani, hogy 'Úr Isten, ez a XY nagyon szar ehhez a profi közvetítőhöz képest'. Az összehasonlítás érthető, főleg ha egy bizonyos népszerű kommentátor játékát próbálsz meg közvetíteni. Figyelmen kívül kell hagynod ezeket, de próbáld meg tanulni a profiktól. Fontos, hogy ne utánozz, legyen meg a saját személyiséged, stílusod.

Szelektálj, hogy mi az, amit befogadsz. Hagyd el a fanboy rajongók kommentjeit (akár pozitív, akár negatívak) és figyelj azokra, akik tényleg hiteles véleményt adnak, például híresebb kommentelők, más casterek. Azt is megteheted, hogy mindent, ami a Redditen van, elhanyagolod egy időre, amíg magabiztossá nem válsz. Nem bujkálhatsz örökké, de az első hetek tényleg elég kemények tudnak lenni, főleg ha nem zárod ki a sok szemetet és mindent beengedsz a fejedbe.

Éveken át tudnám elemezni, hogy miért történnek ezek, de kezdő kommentátorként ezek most nem fontosak számodra. Csak arra emlékezz, hogy miért kezdted el. Rengeteg közvetítés után fejlődni fogsz, kialakul majd a saját rajongói bázisod, akik értékelik és szeretik amit csinálsz.

5.5. Tanulj a profiktól

Szerintem az egyik leghasznosabb dolog, amit kezdőként tehetsz, hogy sport közvetítéseket hallgatsz. Nem számít, hogy mely sportágét, de az lényeges, hogy olyasvalamit keress, aminek hasonló az üteme. Számomra ez a foci volt. A BBC 5 rádió csatornáján rendkívül profi szakemberek kommentárjait lehet a mai napig hallgatni. Figyelj arra, hogyan magyaráznak el bizonyos dolgokat, hogy mennyire energikusak, milyen a ritmusuk, hogyan beszélnek a társukkal, hogyan kezelik az izgalmas és unalmas történéseket.

Többet tanultam ebből a fajta közvetítéstípusból, mint bármiből, ami az esportban jelen volt. Nyilvánvalóan az otthonodból közvetíteni teljesen más, mint egy nagy eseménynél tenni ugyanazt egy hatalmas csarnokból, mint például a WCS vagy Intel Extreme Master. De erről majd a későbbiekben.

Jelen pillanatban, minden segítségre szükséged lesz, függetlenül attól, hogy hol is tartasz a folyamatban. Segítséget kaphatsz a többi kommentátortól (akik tudják, hogy milyen helyzetben vagy, hiszen ők is így kezdték), könyvekből, sportkommentátori önéletrajzokból (ajánlom olvasásra Murray Walker és John Motson önéletrajzait), illetve sok sportközvetítés hallgatásából és nézéséből is.

Beiratkozatsz tanfolyamokra is, ahogy én tettem - de ezek meglehetősen drágák. Egy általános média tanfolyam elég kell, hogy legyen, de akár diplomát is szerezhetsz belőle, ha épp ez a vágyad. Igazából elég sok kommentátor médiát tanul a munkája mellett az egyetemen, mivel a kettő meglehetősen jól segíti egymást. Az is lehet, hogy neked egyikre sincs szükséged a fentiek közül, ilyen helyzetben viszont gratulálok, velem ellentétben te is a született tehetségek közé tartozol.

6. A siker négy kulcsa

Függetlenül attól, hogy TV-n, rádión, vagy bármi egyéb platformon közvetítesz, rengeteg dolog van, amit megtehetsz, hogy minden egyes kommentálásod sikeres legyen. Én egy saját szertartást dolgoztam ki erre, amit minden egyes alkalommal eljátszok, függetlenül a munka komolyságától. Ezt én a négy főszabálynak hívom.

6.1. Felkészültség

Ahogy már többször is hangsúlyoztam, a felkészültség az elsődleges dolog a sikeres kommentáláshoz. Önmagában még nem ettől lesz jó, sőt talán semmilyen hatással nem is lesz rá, de ha nem vagy felkészült, akkor szinte biztos, hogy egy nagyszerű meccs közvetítése nem lesz túl élvezetes, egy unalmas meccsé pedig maga lesz a tragédia.

Emlékezz, hogy a hallgató tőled függ és megbízik benned, hogy helyes információval látod el a játékosokról, csapatokról, illetve különböző háttérsztorikról. Te hozod számára élet közelivé ezeket a karaktereket, te mutatod be az emberi aspektusait ennek a sportnak.

Hogy ezt megtegy, időt kell áldozni a meccs előtti előkészületekre, a játékosok és verseny tanulmányozására. Nagyon fontos, hogy amit mondasz, arról bizonyosodj meg, hogy teljes mértékben igaz legyen. Nagy bakizásoknál pillanatok alatt megy tönkre a hírneved. Persze mindannyian követünk el hibákat, de felkészültség nélkül sokkal többet fogsz elkövetni, amiből következik, hogy sokkal kevesebben fognak komolyan venni. Legvégül teljes bizalomhiányban fogsz tengeni, aminél rosszabbat nem is kívánhat egy kommentátor.

Egyszer azt mondták nekem, hogy jobb, ha nem mondasz semmit, mintha olyat mondanál, amiben nem vagy biztos. Magyarul csak olyan dolgokról beszélj, amiben teljesen magabiztos vagy. Nincs annál rosszabb, amikor egy kommentátor azt mondja, hogy 'Szerintem úgy van, hogy...' Vagy úgy van, vagy nincs, ha nem vagy benne biztos, akkor ne is hozd inkább szóba.

Felkészültnek lenni sokféleképpen lehet és hogy mennyire fontos, az függ a rendezvényeken betöltött szerepkörödtől is. Nagyvonalakban az alábbi dolgokról kell információt szerezned:

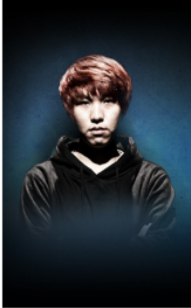
- (1) Csapat- és játékosinformációk, lineupok, nevek, becenevek stb.
- (2) Csapat- és játékosstatisztikák, győzelmek / vereségek aránya, különféle trendek, aktuális eredmények.

(3) Versenyinformáció, struktúra, díjazás, kvalifikációs eredmények.

Alább találhatsz egy linket, amit saját magamnak gyártottam a nagy versenyekre való felkészülések során. Kezdeként használhatod ezt is. A dokumentum elérhető [itt](#).

Ami még fontos, hogy ezekből az információkból egy, vagy több történetet tudjál elmesélni. Apró kis aranyrögök ezek, amiket az alapos felkészülés hoz. Lehet, hogy találsz egy csapatot amelyik még nem kapott ki egy bizonyos taktikával, vagy hőssel, lehet, hogy találsz egy olyan játékost, aki élete nyerő szériájában van. Lehet, hogy egy olyan ellenfél ellen játszik, akit még soha életében nem vert meg, de már rengeteget játszottak. Ezek mind hozzájárulnak a kommentálások érdekesebbé, izgalmasabbá és emberibbé tételéhez.

A hagyományos sportoknál azok a meccsek a legnagyobbak, ahol személyes sztorik is megtalálhatóak. Ha NFL rajongó vagy, biztos tudod mit jelent amikor 'tökéletes szezont' egy történetként mesélik el a csapatról, amelyiket egyszer sem tudták megverni. 1973-ban a Miami Dolphins volt az első ilyen csapat a történelemben - egyszerűen egy meccset sem vesztek a szezont során. Vagy például a brazil válogatott, ami elsőként tudott három világbajnokságot is megnyerni.

HyoN (2) Rccat

PERSONAL INFORMATION
Name: Ko Seok Hyun
D.O.B: January 15, 1988 (age 26)
Race: Zerg

WCS Rank (Points): #2 (6,300 points)
Total Earnings: \$184,609

WCS ACHIEVEMENTS
2014 WCS AM S1 – 1st
2014 WCS AM S2 – 3rd / 4th
2014 WCS AM S3 – 3rd / 4th
2013 WCS AM S3 – Top 12

PREMIER ACHIEVEMENTS
2014 2nd Taiwan eSports League 2014
2014 7th-8th MLG Anaheim
2014 5th-8th Dreamhack Valencia
2014 5th-8th Red Bull Battlegrounds Detroit
2013 1st Dreamhack Valencia

- Finished second in the WCS points system in 2014 after failing to reach the top 16 in 2013
- Has played more matches and more maps than any other player in WCS history
- Is the oldest player in the last 16 at 26 years and 9 months, 1 day older than Bomber!
- His 74.9% win rate in WCS matches is the third best of the final 16
- Gained the nickname "Spider-HyoN" when he entered the stage for his quarterfinal against [DongRaeGu](#) at IEM Season VIII - New York dressed as [spiderman](#).
- Has finished in the top 4 in 10 tournaments during 2013 and 2014
- Has the 4th highest earnings of any player in the world during 2014
- Gained 3250 points from WCS, 2800 from Tier events.

Organizer	Tier	Year	Matches				Maps			
			Played	Won	Lost	%	Played	Won	Lost	%
WCS	Native	2013	8	3	5	37.5%	21	8	13	38.1%
WCS	Native	2014	22	18	4	81.8%	65	47	18	72.3%
WCS	Native	All	30	21	9	70.0%	86	55	31	64.0%
Other	Tier 1	2013	44	35	9	79.5%	113	79	34	69.9%
Other	Tier 2	2013	17	15	2	88.2%	47	36	11	76.6%
WCS	Non-Native	2013	61	50	11	82.0%	160	115	45	71.9%
Other	Tier 1	2014	5	4	1	80.0%	13	10	3	76.9%
Other	Tier 2	2014	64	43	21	67.2%	159	104	55	65.4%

Ezek a belső történetek, amik megkülönböztetik a jó és a kiváló meccseket. Ezek által emlékeznek rájuk az emberek még évek múltán is. És a te munkád is az, hogy megteremtsd ezt a környezetet.

6.1.1. Játékspecifikus felkészülés

Ha egy olyan játékot kell közvetítened, amivel még eddig nem volt dolgod, akkor sokkal több előkészületre lesz szükséged, mint a szokványos esetekben. Legfontosabb, hogy megismerd a játékot és a közösségét.

Kifejlesztettem egy bizonyos folyamatot, ami ahhoz kell, hogy egy bizonyos játék alapjait elsajátítsd. Ez segít nekem, hogy bevessem a már megszerzett tapasztalatomat más játékokban, ami által gyakorlatilag bármilyen játékot képes leszek kommentálni normális körülmények között. Ezt minél többet gyakorlod, annál jobban fog menni. Kezdjük az alapokkal: mit kell tenned, hogy legalább annyira megismerd a játékot, hogy kommentálni tudd.

6.1.2. Játssz vele!

Játéktól függően, tanulj meg annyi mindent belőle, amennyit tudsz. Hősök, mapok, egységek stb. Nézz tutorial videókat és jegyzetelj!

Tanuld meg az alkalmazott taktikákat és vedd be őket te is! Nem kell top játékosnak lenned, de értened kell, hogy mi, miért történik.

Csatlakozz az adott játék közösségéhez. Keress fórumokat, beszélgess, elemezz.

Hogy mennyi ideig tart ez a folyamat, az attól függ, hogy mennyire komplex a játék és hogy mióta van már kinn a piacon. Ha már egy felnőtt játékhoz szeretnél bekapcsolódni, mint például a Starcraft 2, vagy Dota 2, akkor ez hosszabb ideig fog tartani, mint egy új játéknál, ami nemrég jelent csak meg. Több száz órát kell befektetned, hogy elég jó legyél ahhoz, hogy közvetíteni tudj. Viszont egy új játéknál szinte kapásból lehet ezt csinálni. Ezért nagyon fontos, hogy jól válassz. Az is sokat számít és sok időt spórolhatsz meg, ha más, hasonló játékban van már tapasztalatod.

Ha megvannak az alapok, kezdj el közvetíteni és közben is tanulj folyamatosan. Ahogy haladsz előre, egyre jobban fogod ismerni a játékot és mélyebb elemzéseket tudsz majd csinálni. Vannak még technikák, amik segítenek a felkészülésben, de nem helyettesítik azt. Általában nekem van egy nagy adag adat az asztalomon, amit az adott játékosról gyűjtöttem, de rövidített és könnyen olvasható formában. Van még mellette egy fénykép az adott játékosról, ha netán feltűnne a képernyőn, akkor könnyen felismerhessem. Mellette még a laptopomat is használom, amin statisztikák vannak megjelenítve, amit magam állítottam össze a verseny előtt. Bizonyosodj meg róla, hogy az adatok valósak, mert ha olyan dolgot mondasz, amiről mindenki tudja, hogy nem igaz,

akkor hatalmas baleknek fognak nézni.

Az utolsó tanács a felkészüléshez, az legfőképp akkor fontos, amikor nemzetközi versenyre mész. Ez pedig nem más, minthogy megtanuld kiejteni a játékosok neveit. Ha kételkedsz benne, akár kérdezd meg magától a játékostól. Túl sokszor fordul az is elő, hogy a kommentátor teljesen rosszul ejti ki a játékos nevét, vagy nickjét és csak a későbbi show keretein belül derül ki, hogy is van valójában. Ez neked és a játékosnak is nagyon kellemetlen tud lenni. Ez ismét csak a balek kategóriába tartozik.

6.2. Gyakorlás

Grubbytól, az egyik leghíresebb esportolótól származik egy híres mondás. Mi kell ahhoz, hogy a legjobb legyél? Az ő válasza: 'Gyakorolj, gyakorolj addig, amíg le nem fordulsz a székről.'. Ez nincs másként a kommentálásban sem. Gyakorolj akkor és annyit, amennyit tudsz. Akár élesben, akár a tükörnek. Javíts a kiejtéseden, a kifejezéseiden, használj különféle szavakat. Ha tényleg sikeres akarsz lenni, és megvan a hangod, illetve a személyiséged a munkához, akkor nincs is más dolgod, mint gyakorolni, még akkor is, ha néha elveszik a kedved a néha túlságosan is csipkelődő közösségek miatt.

6.3. Szenvedély

Soha ne téveszd szem elől miért is kezdtél bele a közvetítésbe. A szenvedély legalább annyira fontos, mint a gyakorlás. Készülhetsz két hónapig egy versenyre, tudhatod fejből a létező összes játékos mindenféle statisztikáját, a kutyájuk nevét, de ha nem adod bele a szívedet, akkor nem fog működni. Hogyan is lelkesíthetnél másokat, ha te magad sem vagy lelkes?

Ahogy én látom, nálam ez a legfőbb indok, hogy kommentálok és az, hogy terjeszthetem az esport és a progaming fogalmát a nagyvilágban. A saját szenvedélyemet próbálom átadni másoknak.

6.4. Profizmus

Ez az utolsó dolog ebben a fejezetben. Elég egyértelmű. Ha netán mégsem lenne az, most világossá teszem. Bármit csinálsz, bármit mondasz, bármilyen kis-, vagy nagyszabású versenyen, abban profinak kell, hogy legyél. Mind a saját szobádban, mind pedig élőben egy színpadon állva.

Persze, sokan vannak, akiket nem érdekel semmi, káromkodnak, mintha a kocsmában lennének. Nos nyilván észrevetted, hogy nem ők a profi meccsek közvetítői. Ez tűnhet vagánynak, mondjuk a

nagyon fiatal korosztálynál, de akkor tedd fel magadnak a kérdést, hogy mit is szeretnél csinálni igazából. Ha csak egy kis hírnévre vágysz, persze, ez egy nagyon is hatásos megoldás. De ha tényleg komolyan gondolod a kommentálást, és karrieren is gondolkodsz, akkor erről nagyon hamar le kell szoknod.

Attól függetlenül, hogy megpróbálsz a lehető legprofibban viselkedni, még nem jelenti azt, hogy nem szórakozhatsz. Sőt, a lényeg az, hogy szórakozz miközben csinálod. A műsorok már kicsit más tészta, most csak a kommentálásról beszélek. A műsoroknál, ha utalsz rá, hogy felnőtt nyelvezet is lesz benne, akkor az még nem a világ vége. Csak emlékezz, hogy mindent mértékkel és legfőképp ésszel csinálj!

Azt is vedd figyelembe, hogy a videojáték-közvetítő iparág még nagyon kicsi. Csak pár tucat hivatásos kommentátor létezik még a világban. Miközben mindannyian arra vágyunk, hogy az egész nőjön és mi is teljes munkaidőben csinálhassuk ezt, arra is emlékeznünk kell, hogy a felelősség az esport kommentálás terjesztéséhez rajtunk is múlik. Annak érdekében, hogy sikeresen terjedhessen, profiknak kell lennünk, bármennyire keveset is keresünk még vele. Ezáltal sikeresen hozzájárulhatunk, hogy nagy cégek is beszálljanak az üzletbe és ennek következményeképp még több főállású kommentátor kaphasson munkát.

7. Offline események

Szóval elértünk ahhoz a ponthoz, hogy most már rendszeresen kommentálsz, közvetítesz netes versenyeket és megkaptad a meghívást az első offline rendezvényedre. Most fognak először bedobni a mély vízbe egy élő közönség elé.

Az offline rendezvények skálája igen széles. Ez lehet egy kis stúdiós házitorna, vagy egy hatalmas csarnokban rendezett impozáns bajnokság. Bármelyik is legyen, az biztos, hogy nagyban fog különbözni attól, amit eddig kényelmesen csináltál a saját szobádból.

A leglényegesebb különbségek:

- (1) Élő közönség.
- (2) Szponzorok.
- (3) Újságírók, riporterek jelenléte.
- (4) Producerek, technikusok jelenléte (fény, kamera, hangzás).
- (5) Rengeteg kamera.
- (6) Dress code.
- (7) Műsor ütemterv.
- (8) Fülesen keresztüli kommunikáció a producerekkel.

Hogy fogsz mindezzel megbirkózni?

7.1. A megfelelő beszédstílus

Ezeket a különbségeket felül, attól függően, hogy hogyan dolgoztál otthon, valószínűleg meg kell változtatnod az előadásod módját is. Az első legfontosabb lépés a szókincsed megváltoztatása.

Nem azt mondom, hogy le kell butítanod a kommentálásodat, sőt még véletlenül sem. De vedd figyelembe azokat a dolgokat, hogy a rendezvénynek megvannak a szponzorai, újságírók/tudósítók vannak jelen, és rengeteg a fiatal a közönségben. Ez mind azt jelenti, hogy nagyon oda kell figyelned, mit mondasz. Pláne, ha ahhoz vagy hozzászokva, hogy rendszeresen káromkods az online streamelésed közben. Ez itt tabu!

7.2. A közönség

A legnagyobb dolog az esport kommentátor életében. Remélhetőleg velük fogsz foglalkozni és nem pedig a színpad mögött dolgozni. Ki kell használni a tőlük kapott energiát és adrenalint, mert ezek pozitívan befolyásolják a kommentátori életet. Nem javaslom, hogy folyamatosan azt kérd tőlük, hogy ujjongjanak és drukkoljanak (sőt kifejezetten szörnyű azt hallani, hogy 'Hadd halljam, hogy drukkoltok!' és hasonló kifejezéseket), de a hangod és beszéded alapján buzdításra tudod őket készíteni. Nagy játzmák zseniális közvetítéseket igényelnek és a tömeg erre rá fog tenni egy lapáttal az általad generált hype miatt. Mindig is úgy éreztem, hogy a jó közönség segít a kommentátornak, hogy az még jobb legyen, hogy még jobban hozzáadja az érzéseit - mintha otthonról csinálná.

7.3. Produkciós különbségek

A producer, vagy rendező jelenléte hatalmas segítség a kommentátornak. Otthon mindenre neked kell figyelned, itt viszont tényleg csak és kizárólag a kommentálásra kell fókuszálnod. Mindenki azért van ott, hogy a te munkádat segítse, és hogy megoldják a menetközben felmerülő problémákat. Fontos, hogy jó kapcsolatban legyél a szervezőkkel, megértsd az ő szempontjaikat, biztosítsd őket, hogy tudod mi fog következni és minden technikai dolog is megfelelően működik.

Gyakran olyan dolgokat kell majd csinálnod, amit azelőtt soha nem csináltál. Például ajándékokat dobálni, kiállni a vászon elé és megmagyarázni egy adott játzma visszajátzását. Ne ijedj meg ezektől, vágj bele bátorsággal és meglátod, hogy menni fog. Győződj meg arról, hogy hallod a fülesedben a szervezőket a hibák elkerülése végett.

A szervezők sokkal több munkát fektetnek abba, hogy a rendezvény sikeres legyen. Nagyon fontos, hogy megfelelő és bizalmon alapuló kapcsolatot alakíts ki velük. Kölcsönösen tartjátok egymás hátát. Néha te fogod megmenteni őket, de legtöbbször ők fognak téged...

Egy jó rendezvényen kapni fogsz egy ütemtervet. Ezek létfontosságúak mindenki számára (operatőr, hangtechnikusok, fénytechnikusok stb.). Nagyon fontos, hogy ezeket előtte tanulmányozd és képben legyél mindennel. Kinek mi a szerepe, mi hol van, mi mikor fog történni.

Alább láthatsz egy mintát, amit az ESL egyik versenyén használtunk.

SHOWRUNDOWN - 26.07.2014			EU PRO LEAGUE SMITE KICK OFF LAN			Larix Entertainment TV GmbH		
POS	CONTENT	MOD	SPOT	DESCRIPTION	GFX/VIDEO	AUDIO	START	LENGTH
1	Program hint			Show starts in 30 min	L3_Upnext	Electro	11:30:00	00:30:00
2	Opener						12:00:00	00:00:25
3	Show opening	Paul	StudioOne ifo. audience	Welcome to the show...	L3_Paul FS_Explanation?	Opener theme	12:00:25	00:01:30
4	Expert talk	Paul Expert	StudioOne Bar	* Discuss the Brackets * Go through team line ups * 2 top players of each teams	FS_Brackets FS_Teamcard FS_Playercard		12:01:55	00:05:00
5	Caster intro Champion Select	Caster	Caster desk		DL3_Caster FS_Picks&Bans L3_Player_VS_Player		12:06:55	00:07:00
6	Match_1 1/3	Caster	Rondell	Semifinal #1 Cloud 9 HyperX vs SK Gaming	VS_PIP OL_Overlay	VS-PIP GG	12:13:55	00:40:00
7	Caster outro Replay	Caster	Caster desk	REPLAY	FW_Replay		12:53:55	00:03:00
8	Throw to video break	Paul	Social_PC				12:56:55	00:00:10
9	Video break			Videos + Bumper			12:57:05	00:05:00
10	Welcome back	Paul	Social_PC	Quick throw	Music		13:02:05	00:00:10
11	Caster intro Champion Select	Caster	Caster desk		DL3_Caster FS_Picks&Bans L3_Player_VS_Player		13:02:15	00:07:00
12	Match_1 2/3	Caster	Rondell	Semifinal #1 Cloud 9 HyperX vs SK Gaming	VS_PIP OL_Overlay	VS-PIP GG	13:09:15	00:40:00
13	Caster outro Replay	Caster	Caster desk	REPLAY	FW_Replay		13:49:15	00:03:00
14	Throw to video break	Paul	Social_PC				13:52:15	00:00:10
15	Video break			Videos + Bumper			13:52:25	00:05:00
16	Welcome back	Paul	Social_PC	Quick throw	Music		13:57:25	00:00:10
17	Caster intro Champion Select	Caster	Caster desk		DL3_Caster FS_Picks&Bans L3_Player_VS_Player		13:57:35	00:07:00

7.4. Dress code

Fontos, hogy ezt még az elindulás és a bőröndöd becsomagolása előtt kiderítsd. Az is nagyon fontos, hogy olyan ruhákat pakolj be, amikben jól érzed magad és nem fogja elterelni a figyelmedet munka közben. Ha a rendezvény megköveteli az öltöny nyakkendőt akkor jobb, ha elkezded hozzászoktatni magad. Kezd el viselni előtte, tudd hol kényelmetlen, esetleg varrass rajta, ha szükséges. Ha ezek vásárlásában nincs tapasztalatod, kérj meg valakit, aki segíteni tud ebben.

7.5. Kamerák

Talán a legnagyobb különbség lesz az, hogy mindenhol kamerák fognak figyelni téged. Otthon valószínűleg csak egy kis kamerát használtál. Ezeken a rendezvényeken több tucat lehet kitelepítve és abból három biztos, hogy téged fog figyelni. Ez nem mindig jó érzés. Emlékszem, hogy az én első ilyen élményemnél olyan érzésem volt, mintha mesterlövészek követnének és az első bakinál kivégeznének. Emlékezz, hogy kezdetben mindenki kényelmetlenül érzi magát.

A következő lépés, hogy segítséget kérj. Ezt sokféleképpen megteheted. A szervezőktől, más kommentátoroktól, vagy könyvekből, amit TV produkiókról írtak. Természetesen hasznos még, ha normál sportok kommentátorait nézed és hallgatod. Ők már a szakma csúcsán vannak.

Kicsit drágábban, de beiratkozhatasz egy helyi képzésre is. Akár diplomázhatasz is belőle, ha úgy tartja kedved. Nagyon sok közvetítő a munkája mellett média szakra jár valamelyik egyetemen.

8. A hangod

Nem fogok hazudni, a hangod nagyon fontos. Vagyis, ha nem megfelelő a hangod, akkor jelentős hátránnyal indulsz és kétszer olyan keményen kell dolgoznod, hogy sikeres legyél.

Pár dologgal természetesen tudod javítani, de még, ha tökéletes hanggal is születél, nem jelenti azt, hogy automatikusan sikeres leszel. Ez csak megkönnyíti a dolgot. Arra is emlékezz, hogy a gamer közösségek a legkritikusabbak a világon. Tehát még ha jó is a hangod, páran biztos, hogy nem fogják szeretni. Ezzel együtt kell élni, nem lehet mindenkit kielégíteni.

Ha nem vagy benne biztos, hogy alkalmas a hangod erre a pályára, akkor kérj visszacsatolást hiteles szakmabeliektől. Ha kiderül, hogy nem megfelelő, akkor készülj fel rá, hogy tényleg kegyetlenül sokat kell dolgoznod már csak azért is, hogy elindulhass ebben az iparban.

8.1. Mit tehetek a hangom javításáért?

Órákat vehetsz profiktól; mondjuk ez a drágább és extrémebb ajánlás. Emellett dolgozhatsz a ragozáson, artikuláláson, kiejtésen, szókincsen, hangsúlyozáson, beszédsebességen. Sokan nincsenek tisztában ezekkel az alapvető dolgokkal, holott ezeket mester szintre kell emelnie bárkinek, aki hosszú távra gondolkodik ebben a szakmában.

8.2. Hangsúlyozás

Találd ki mit szeretnél mondani és hogyan szeretnéd ezt tálalni a közönség felé. Ha magabiztosnak szeretnél tűnni, akkor lefelé tartó hangsúllyal zárd a mondatot. Ha meglepetést, vagy izgatottságot szeretnél sugallni, akkor felfelé tartó hangsúllyal zárd a mondatot.

8.3. Tisztán beszélés

Magától értetődő, hogy sokkal élvezetesebb egy olyan kommentátort hallgatni, aki megfelelően, tisztán és érthetően beszél. Ugyanakkor ez nem jelenti azt, hogy a hangerőt fokoznod kell.

8.4. Artikulálás, kiejtés

Egyszerűen szólva: nyisd ki a szád, jó szélesre! Komolyan. Sokkal könnyebben fogsz tudni érthetően beszélni ezután. Ha gyorsan, hadarva beszélsz, akkor abban is segíteni fog, hogy kicsit lelassít. A légzésre is figyelj oda.

Emlékezz, hogy nem csak a szád és a hangszalagod, de a nyelved irányítása is fontos. Próbáld meg laposan és szélesen tartani.

Azt is próbáld ki, hogy mennyivel kifejezőbb, amikor állva beszélsz. Ilyenkor a tüdőd kitágul és sokkal könnyebb a beszéd, mintha ülve tennéd mindezt.

8.5. Sebesség

Játéktípustól függően a kommentálás sebességének irányítása is tud segíteni a hangzáson. Lassítás és gyorsítás nem csak a meccset teszi színessé, hanem abban is segít, hogy megfelelően irányításod alatt tartsd a hangodat. Kis szüneteket beleértve.

8.6. A hangod megmentése (avagy hogyan kerül el berekedést és a torokfájást)

Egy bizonyos idő után - főleg egy hosszabb rendezvény alatt - a torokgyulladás, berekedés szinte elkerülhetetlen. A következőképpen tudod ennek az esélyét minimalizálni:

- (1) Kerüld a folyamatosan megerőltető munkát: ne dolgozz heti hét napon át tíz órát. A folyamatos erős terhelés legyengíti a hangszalagjaidat. Legyenek pihenőnapjaid.
- (2) Dolgozz azon, hogyan használod a hangod: A legtöbb kezdő kommentátor az elején folyamatosan ordibál. Ez szintén nagyon megerőltető. Tanuld meg kezelni a hangod.
- (3) Alkalmazz megfelelő légzési technikákat: Ez egy külön művészet az orrod és a szád összehangolására. Ha rendszeresen vannak torokproblémáid, akkor valószínűleg a szádon és nem pedig az orrodon keresztül lélegzel. Ha csak az orrodon át lélegzel, akkor meg valószínűleg nem kapsz elég levegőt, ami szintén rossz a hangszalagjaidnak.
- (4) Kerüld az alkoholt, dohányzást és a hangoskodó bulikat: Tudom, hogy ünneprontó vagyok, de nagyon sokszor történt már meg velem, hogy a kommentátoraim nem tudtak az utolsó napon a döntőben beszélni, mert az előtte való éjszaka berekedtek egy bulin a sok kiabálás miatt. A dohányzás és az alkohol értelemszerűen káros.
- (5) Használj gyógyszert, ha szükséges: sokféle gyógyszer áll manapság a torokproblémák kezelésére. Szopogató cukorkák, köhögés elleni szirupok, mézes tea stb. De a legjobb módszer a megelőzés. A meleg víz nedvesen tartja a torkod és megelőzi a kaparó érzést. Nem ajánlok erős gyógyszereket. Én egyébként a VocalZone nevű terméket szoktam fogyasztani.

9. Tehetség vs. kemény munka

Ahogy már a korábbi fejezetekben is említettem, a vele született tehetség nagyban segít ebben az iparban is - különösen, mivel a belépési szint jelenleg nagyon alacsonyan van, például csak nyitsz egy Twitch profilt és nekiállsz dolgozni.

Személyesen úgy gondolom, hogy szükséged lesz némi tehetségre, de ugyanakkor én is a 'nem-annyira-tehetséges' közvetítők sorából kerültem ki. Van már egy tucatnyi év tapasztalat a hátam mögött, amiért nagyon keményen meg kellett dolgoznom!

A kemény munka nem fogja kiváltani a közvetítésed problémáit, főleg, mert a közösség fogja megítélni a pozitív, illetve a negatív oldalaidat is. Voltak a múltban olyan közvetítők, akik minden egyes nap nagyon keményen küzdöttek, de mivel nem volt semmiféle tehetségesük végül feladták a harcot. Olyan tehetségeket is láttam, akik nagyon keveset tettek azért, hogy fejlődjenek, de amikor aztán fel kellett állniuk a színpadra, akkor szinte gondolkodás nélkül egy nagyszerű műsort csináltak. A tökéletes esport kommentátor az, aki ezt a két oldalt jól kombinálja.

10. Stílus és technika

Remélhetőleg mostanra már megvan a saját stílusod, illetve rendelkezel egy online közösséggel, akik néznek és már hozzászórtak a szokásaidhoz, szófordulataidhoz stb. Nem lesz minden szokásod pozitív a követőid számára, épp ezért is érdemes odafigyelned a visszajelzésekre, hogy aztán csiszolhass ezeken.

Mindezeket figyelembe véve, fontos, hogy megjelenjen a saját személyiséged / karaktered a rendezvényeken, különben te is csak egy átlagos kommentátor leszel a többi közül. A stílus természetesen egy nagyon személyes dolog, például hogyan adsz elő bizonyos dolgokat gyakran a megszokás kérdése, épp ezért lehet, hogy néha ez nem fog működni.

Emlékezned kell arra, hogy a többi sportközvetítéstől ellentétben, az esport teljesen nemzetközi. Ha elsütsz egy viccet a saját országod szappanopera sztárjáról, lehet hogy egy szűk rétegnek az adott országból tetszeni fog, de a többieknek (a világ összes többi országa például) ötletük sem lesz arról, hogy miről beszélsz. Ezt kisebb dolgokra is rá lehet húzni. Tehát először is figyelned kell arra, hogy bármit, amit mondasz univerzális legyen és ne pedig csak egy kis szűk rétegnek szóljon.

A stílus idővel kialakul. Habár a kezdeti sikerek gyakran a személyiségednek köszönhetőek, a további fejlődésnél a befektetett munkád fog csak számítani. Ez fogja meghatározni majd a stílusodat, a személyiségedet - a tapasztalat és a képességeid tökéletes keveréke.

11. A csend alkalmazása

Az esport kommentálások egyik legkevésbé jól kihasznált trükkje. Ahogy már az előző fejezetekben is említettem, a kommentálásod ütemezése nagyon fontos. Nemcsak azért, hogy kíméld a hangodat, de azért is, hogy egyfajta ritmust adj az egésznek. Itt kerül a képbe a csend megfelelő alkalmazása. Ezáltal lehetőséged lesz egy új sztori indítására, beszúrnod egy érdekes megjegyzést, vagy éppen előkészítheted a közvetítés további részeit. Hangsúlyozom, hogy a megfelelően használt szünetek elképesztően hatásossá tudják tenni a kommentárt.

Kezdetben valószínűleg te is abba a csapdába fogsz esni, mint sokan mások, akik annyit szeretnének beszélni, amennyit csak lehetséges és így minden egyes szünetet megtörnek a szavaikkal. Ez különösen nehéz, ha egy társas kommentálásban veszel részt és mindig vársz arra, hogy sorra kerülj, de ne feledd, ha igazán jó akarsz lenni, tanuld meg kezelni és használni a csendet.

Különböző módok vannak erre, de először is kezdjük az alapokkal.

A csend egy választás. Te döntöd el, hogy mikor nem beszélsz a közvetítés alatt. Ez nem az a dolog, aminek a használatát közvetlenül meg lehet tanítani, de ha megérted, hogy milyen esetekben jó használni, akkor te is alkalmazni tudod majd a saját játékodban.

Nyilvánvalóan az rendkívül kínos lesz mindenki számára, ha egyszerre sok izgalmas dolog történik a meccs alatt és te hirtelen némaságba burkolózol. A legfontosabb dolog, hogy tudd mikor kell csendet alkalmaznod.

Minden mérkőzés alatt vannak időpontok, amikor lecsitulnak a dolgok. Ezek a pillanatok kiválóak a csend alkalmazására - ilyenkor beszüntetheted, majd újraindíthatod a beszédet egy másfajta aspektusban, vagy elkezdheted gerjeszteni a közönséget az adott meccs következő nagy megmozdulásra.

Ha egyedül dolgozol, akkor ennek időbeli eldöntése könnyen megy. Counter-Strike játékban a kör végén, StarCraftban egy nagy csata után, amikor mindkét játékos a bázisánál tevékenykedik csak, Dotában, vagy LoL-ban egy nagyobb csatharc után. Ezek mind nagyszerű időpontok a csendre. Lenyugtatja a kommentálást, új alapokra helyezi azt, illetve lehetőséget ad, hogy belevágj valami újba.

Ha párosban dolgozol, akkor ez egy kicsit nehezebb, de a szituációk itt is ugyanezek. Azt vettem észre, hogy a kézjelek nagyon jól működnek. Például jelezheted a partnerednek, hogy itt az idő egy kis csend bevetésére.

Az viszont, hogy tudd meddig legyen csend már egy jóval komplikáltabb feladat. Próbálkozással és tapasztalattal idővel majd ki fog alakulni, hogy mikor érdemes újból elkezdni beszélni. Nyilván, amikor elkezdődik a meccs, vagy amikor nagy akció zajlik gyorsan vissza kell térni a kommentálásba. Viszont, ha a meccs még mindig a lecsillapodott fázisban áll, akkor tapasztalatom szerint 5-15 másodperc pontosan elég a csendre.

Ezek a pillanatnyi kis szünetek tudat alatt nagyban befolyásolják a nézőket is. Nem értik miért nem hallanak semmit és extrán koncentrálnak, illetve várják, hogy vajon mi fog történni a következőkben. Ez az a többlet figyelem és izgalom, amit ki kell aknáznod.

Nagyon sok helyzet van, amikor használni lehet a csendet, de az egyik legerőteljesebb, amikor épp megtörténik a győzelem egy nagy színpadon. Hagyd, hogy a képek beszéljenek helyetted. A videókép mesélje el az érzelmeket ne pedig a te hangod, mert valószínűleg soha nem tudnád ténylegesen átadni azt a pillanatot.

A legegyszerűbb mód pusztán annyi, hogy a győzelem pillanatában hatalmas energiával hirdesd ki a nyertest. Íme egy tökéletes példa. Amikor a VIRTUS.PRO megnyerte a Counter-Strike versenyt a katowice-i arénában, Stuart Saw a következőképpen fejezte be a közvetítését: 'És az IEMS Katowice bajnoka a VIRTUS.PRO.' - majd csend.

Egyszerűen hagytad, hogy a képek, az örömben ölelkező és ugráló játékosok, és tömeg ujjongása beszéljen helyetted, ami tökéletesen megkoronázta a pillanatot.

Emlékezz, hogy vezetned és lelkesítened kell a nézőket, nem pedig dögunalomig beszélni nekik folyamatosan!

12. Történetek

Az esport műsorvezetésnek szintén egy gyakran kiaknázatlan része a történetmesélés. Pedig ez sokkal jobban felkelti a kíváncsiságot és az érdeklődést a mérkőzés és a bajnokság iránt. Továbbá, még csak kivetelezni sem olyan bonyolult. A legtöbb elmesélhető történet a jó felkészülés eredménye. Találhatsz egy interjút egy játékosról, ahol valami érdekeset mesél magáról, vagy hogy éppen milyen gondolatokkal kezd egy adott versenyt.

Ez például lehet egy új játékos egy csapatban. Ilyenkor könnyedén fel lehet tenni extra kérdéseket és elkezdni felépíteni egy történetet. Vajon pozitívan befolyásolta-e az új játékos a csapatot? Egy híres játékos helyére érkezett, megfelelő lett-e a váltás? Hogy fogja tudni őt helyettesíteni?

Sok történet a statisztikák alapos böngészéséből jön. Alapvetően a statisztikák unalmasak, de meg lehet találni az érdekes információmorzsákat. A csapat a következő győzelemmel milyen rekordot fog megdönteni? Egymás után 50-szer nem kaptak ki? Ha megnyerik ezt a mérkőzést, ők alkotják majd a világ legsikeresebb csapatát? A pénznyeremény elég magas ahhoz, hogy a legjobban kereső játékos legyen? Ezeket és ezekhez hasonló kérdéseket kell feltenned magadban és történetté alakítani őket.

A történetek nagyon személyesek is lehetnek, sőt általában a legjobbak csak azok. Például az adott játékos azért játszik, mert így tudja támogatni a családját? Nehéz időszakon estek túl és egy esetleges győzelem megváltoztatná az életüket?

A stílus és az, ahogy valaki játszik is lehet történet. Mindig ugyanúgy játszik? Ha igen, és most másképp teszi a közvetítésed alatt, akkor ez egy nagyszerű történet lehet, akár nyer, akár vesz az illető játékos.

Volt valakinek kiemelkedő győzelmi, vagy vereség szériája? Mik a trendek a mérkőzéseiben? Van valami, ami kitűnik? Például adott pályán adott faj ellen még soha nem kapott ki.

Arra is emlékezz, hogy a vereségről szóló adatok általában nagyobb hatással bírnak, mint a győzelemről szólók. Hatalmas dolog, ha egy játékos nyer valaki olyan ellen, akivel szemben már hús alkalommal kikapott.

Mindez pedig csak a verseny előtti felkészülés kérdése.

13. Kémia

A kommentátorok általában két, vagy akár három fős csapatban dolgoznak. Az egyik legalapvetőbb dolog, amit jó, ha tudsz, hogy csak annyira, vagy jó, amennyire a partnered is. Ez azt jelenti, hogy te tartod az ő hátát és ő a tiedet. Fontos, hogy senkit ne szívd meg, ne hozz kellemetlen helyzetbe még, ha nem is bírod személyesen, vagy ha nagy hibát vétenek.

A bizalom a kulcs, és biztosítanotok kell egymást, hogy ez meg is van köztetek. Ezt helyes kommunikációval érhetitek csak el. Beszélgetsetek, mielőtt elkezdenétek a műsorvezetést. Ismerd meg a partnered, tudd mit szeret és mit nem, ne csak esporton belül, hanem a való életben is. Van olyan szokása, ami idegesít? Van, amit speciálisan szokott kezelni?

Ahogy már említettem, én általában már rögtön a legelején bevezetek különböző kézjeleket a partneremmel. Így a legjobb munkát tudom biztosítani. Olyan kézjelekre gondolok, mint például a 'Ne beszélj!', 'Beszélj többet!' stb.

Arról is meggyőződésem, hogy a szerepek tisztázva vannak a közvetítés menetére nézve. Ez nagyon fontos, ha két, játék közbeni kommentátorról van szó, akiknek tudniuk kell mikor csatlakozzanak be és mikor maradjanak csendben. Elején természetesen lesznek bakik, de idővel egyre jobban fog menni. Legyetek őszinték és viselkedjétek alázattal egymás iránt. Ez tipikusan igaz egy már régóta profi és egy pályába betanuló tagnál. Kommunikáljatok, ki mit tudna jobban csinálni, hol kellene fejlődni. A mérkőzések után pedig rögtön beszéljétek át milyen volt együtt dolgozni.

14. A házigazda és a bemutatkozás

A házigazda a műsor egyik legfontosabb szerepe. A házigazda funkciója több, kisebb egységre is bontható, amelyek lefedik az esportban jelenleg megtalálható szerepeket.

- (1) Színpadi házigazda.
- (2) Asztal mögött ülő műsorvezető.
- (3) Interjúvezető.
- (4) Társműsorvezető.

14.1. Színpadi házigazda

A nézők számára ez a szerep akár feleslegesnek is tűnhet, ugyanakkor egy remek házigazda mindenki számára biztosítani tudja, hogy a műsor megfelelő menetben haladjon. Általánosságban a színpadi házigazda nem sokat fog szerepelni, de az, amit csinálnak rendkívül fontos. Rendszerint az alábbi dolgokkal foglalkozik:

- (1) A megjelentek üdvözlése.
- (2) Az esemény ismertetése.
- (3) A csapatok és a játékosok bemutatása.
- (4) A műsor ideje alatt folyamatos tájékoztatást ad a verseny helyzetéről.

A fő cél itt, hogy mindenki felgerjessze a pozitív érzelmeket. Mindez természetesen függ attól, hogy milyen eseményt, melyik országban, milyen közönség előtt vezet az adott házigazda. Valamint azzal is számolni kell, ha a verseny szponzora kíván-e valamilyen specifikus képet üzeni az eseménnyel.

Számomra az alábbi dolgok jelentik a sikeres házigazda szerepét. Először is tudnod kell, hogy milyen közönség nézi élőben a versenyt és kik ülnek otthon a számítógépeik előtt. Helyesen kell felmérni a közönség hangulatát is. Általánosságban elmondható, hogy azt a tudást kell alkalmaznod, amit közvetítőként egyszer már elsajátítottál.

A nagyobb és komolyabb versenyeken elvárják majd, hogy színpadi házigazdaként te felelsz a megfelelő hangulat kialakításáért. Például egy tízmillió dolláros verseny házigazdájaként nem igazán megfelelő egy vicc elsütésével kezdeni a verseny felkonferálását. Ilyen esetekben

komolyságra, profiságra és egy kis drámára van szükség, hogy a közönség érezni tudja, hogy valami különleges dolognak a részeseivé váltak.

Mindennél fontosabb viszont, hogy házigazdaként tele legyen az ember energiával és folyamatosan hozzá tudjon járulni az esemény hangulatának fenntartásához.

Különösen jónak kell lenned a közvetítő csapat különböző tagjai között kommunikáció levezetésével. Amellett, hogy a házigazda felel a műsor általános hangulatáért, ő fűzi egybe a show különböző egységeit is.

Vannak nagyobb buktatók is. Mi történik, ha a tömeg nem reagál, ahogy azt eltervezted? Mi történik, ha a közvetítő csapatnál megy valami gallyra? Mit kell csinálni, ha egy idióta felugrik a színpadra és elkezd hülyéskedni? Ezek előbb-utóbb szinte biztosan megtörténnek majd a házigazda karriered során, de egy jó műsorvezető tudja, hogy hogyan kezelje le ezeket a helyzeteket. Minden esetben próbáld meg nyugodt és rendíthetetlen maradni.

A közönséggel való interakciók is rendkívül fontosak egy műsor menetének a szempontjából. Fontos nekik időt adni arra, hogy tapsoljanak, vagy éltessék a kedvenc játékosukat. Ugyanakkor valószínű, hogy az egyik legtipikusabb elkövethető hiba a tömeget olyanra kérni, hogy 'Hadd halljam azt a tapsolást/kiáltást/stb.'. Ez totál nem így működik!

Ismétlem csak, hogy minden azon múlik, hogy a hangodat hogyan használod. Hogy a hangod játékaival hogyan hangsúlyozod a mondandódat, ami aztán automatikusan reakciókat fog kiváltani a közönségből. Mindezt pedig kiegészítheted a testbeszédeddal, például a mondat végén felemeled a karodat, ami jelzi a mondandó végét is. Az a dolgok, hogy a közönség úgy érezze, hogy örömködni kell, nem pedig az, hogy megkérd őket erre.

14.2. Asztal mögött ülő műsorvezető

Gyakran előfordulhat, hogy egy eseménynek nincsen külön házigazdája, hanem az asztal mögött ülő műsorvezetők végzik a felkonferálásokat is. Ez sok extra munkát jelent ennek a csapatnak, főleg, hogy vannak fontos különbségek a két pozíció között.

14.2.1. A történetvezetés

Ha dolgoztál már közvetítőként, akkor tudni fogod, hogy mennyire fontos a helyes történetvezetés a meccs, vagy az egész műsor szempontjából. Műsorvezetőként a munkád része, hogy megjelenítsd

egy-egy meccs emberi oldalát is. Ehhez az kell, hogy egyrészt ki tudj választani a verseny során felmerülő érdekes történeteket, valamint, hogy az előzetes felkészülésed során már szűrj ki ilyesfajta sztorikat. Ez lehet valamilyen fontos mérföldkő elérése, egy adott játékos századik meccse, vagy valamilyen rekord döntési lehetőség - szinte végtelen lehetőség van. Ezeket az összegyűjtött információkat aztán megfelelően kell adagolnod a különböző beszélgetések során, hogy azok feltétlenül érdekesek legyenek.

Vigyázni kell azonban, hogy a producerek aztán ne azt suttogják a füledbe, hogy gyereink öreg, sietni kell!

Figyelned kell arra is, hogy a hardcore közönség igényeit is kielégítsd, így a különféle statisztikákról és a magáról a meccsről is szót kell ejteni. Természetesen minden attól függ, hogy mennyi időd is van a meccsek közötti párbeszédre.

14.2.2. Kamerahasználat

Közvetítőként már bizonyára hozzászoktál, hogy egy kamerába nézzél, de házigazdaként gyakran kettő, három, vagy akár négy különböző kamera is rád fókuszál majd. Két dolgot kell különösen megjegyezni, ha több kamerával kell együtt dolgoznod. Először is, biztosítsd, hogy a producerrel megtárgyalod, hogy melyik kamera mire szolgál. Ez egyszerűnek tűnik, de velem is előfordult már, hogy a rendező mondogatta, hogy 'Kettes kamera következik!', miközben én meg abban a pillanatban realizáltam, hogy lövésem sincs merre van a kettes kamera. Ugyanakkor a kamerák gyakran fizikailag is meg vannak jelölve. Én gyakran csak elülső, hátsó, bal, illetve jobb kamerák

hívom őket, de fontos, hogy a rendezővel egyetértsetek.

Általánosságba véve, ha többen ültök egy asztalnál akkor egy széles kamera fog nézni az egész csoportra, illetve majd az adott pillanatban beszélőre fog fókuszálni egy-egy eszköz. Továbbá, a többi műsorvezetővel fogsz szemkontaktust tartani, így nem kell túlságosan aggódnni, hogy éppen melyik kamerába kell nézned.

14.2.3. A műsor-áramlat

Műsorvezetőként az egyik legfontosabb teendőd, hogy biztosítod a show megfelelő lendületét. Gondolj magadra úgy, hogy te vagy a gépszír a masinában. A te dolgod, hogy a műsor különböző elemeit felfűzd és egységként jelenítsd meg. Nem azért vagy ott, hogy jól nézz ki, vagy hogy te legyél a műsor elméje. Azért vagy ott, hogy a többiek munkáját segítsd, irányítsd.

A megfelelő lendület kritikus fontosságú minden műsor számára - ezt pedig neked kell biztosítanod! Például, ha egy beszélgetés során az egyik fél túl hosszan szólal fel, akkor ügyesen a többiek felé kell terelned a válaszadás lehetőségét. Van egy régi mondás, miszerint a lovat csak a vízig lehet elvezetni. Ugyanakkor műsorvezetőként már meg is kell itatnod őket!

14.2.4. A helyes kérdések feltevése

Egy másik - gyakran lenézett, vagy hanyagolt - kulcsfontosságú terület a megfelelő kérdések feltevésének a művészete.

Első ránézésre nem tűnik nehéznek a kérdések feltevése, főleg, ha körbe vagy véve fantasztikus, tehetséges emberekkel a beszélgetés során. Igyekezned kell különféle dolgokra rákérdezned, így azok legyenek rövidek, lendületesek, de ugyanakkor jelentsenek kihívást is.

A kérdéseket úgy kell megtervezned, hogy azok a lehető legjobbat hozzák ki a beszélgető partnereidből. Ismerd meg és próbálj róluk bizonyos dolgokat megtudni még a műsor előtt (ha tudod előre, hogy kikkel fogsz együtt dolgozni). Ez biztosítani fogja, hogy a köztetek levő kémia gyorsan kialakuljon és így a kérdéseket is egyszerűbb lesz egy bizonyos irányba elvinni.

Ha négy emberrel beszélgetsz és vannak köztük, akik a statisztikai tudásuk, csapatelemzések, vagy valamilyen más téma miatt ismertek, akkor ügyelned kell arra, hogy mindegyiküknek a megfelelő kérdéseket tedd fel. Nem azért vagy ott, hogy beégedsd őket, hanem, hogy megmutatd az adott személyek legjobb oldalát.

Érdeemes előre gyakorolni a kérdéseidet, hogy aztán a lehető legrövidebben és precízebben tudd megfogalmazni őket. Ez főként hasznos, ha hosszabb felelet vársz. A rövid kérdések továbbá nyitottabbá teszik azokat, így a partnerednek több lehetősége van a válaszadásra. Túl gyakran előfordul, hogy egy zárt kérdést nem tudnak megfelelően továbbvinni a műsorban ülők, így a beszélgetés elhal. Ha viszont szándékosan egy zárt kérdést teszel fel, akkor a zsákodban kell lennie egy következő kérdésnek, ami tovább viszi a beszélgetést.

14.3. Bevezetők és egy helyre koncentráció

Amikor elkezded nagyobb rendezvényeken közvetíteni, valószínűleg lesz egy színpadi főműsorvezető, illetve házigazda, aki az alapvető dolgokat fogja vezetni. Ilyenek például a köszöntő beszédek és a bemutatkozások. Ettől függetlenül ezeket neked is meg kell tanulnod.

Ha van házigazda, akkor valószínűleg ő fog téged bemutatni a közönségnek, és ilyenkor már nem lesz szükség arra, hogy te újból bemutasd önmagad. Fontos, hogy figyelj arra, amit a házigazda mond, mivel kétszer elmondani ugyanazt nagyon amatőr dolog. Ügyelj rá, hogy csapatként dolgozzatok együtt.

Ha a műsorvezető átadja a szót neked egy kérdéssel, akkor válaszold meg azt, vagy nyugtázd, hogy értetted. Például általános válasz, amikor megkapod a szót: 'Köszönöm, [HÁZIGAZDA NEVE]'. Viszont, ezt nem kell minden egyes alkalommal eljátszani, mert túl repetitív lesz.

A legjobb válaszok szóátadásnál, azok, amik kijelentéssel, vagy egy sztori bemutatásával kezdődnek. Például: 'Elérkezett az idő a bajnokság elődöntőjéhez. Már csak egy győzelemre vagyunk attól, hogy a játékosok megküzdhessenek a 200.000 dolláros főnyereményért a döntőben. Köszöntjük kedves nézőinket!'

Ha a show első része rád hárul, akkor neked kell megnyitni a rendezvényt, bemutatni mindenkit és köszönteni a nézőket. Ez elég egyszerűnek hangzik, de sokszor nagyon lehet hibázni.

A legegyszerűbb módja a rendezvény megnyitásának, ha bemutató az adott esemény alapjául szolgáló tényeket.

Üdvözölsz mindenkit. Nagyon fontos, hogy precízen beszélj a műsor részleteiről. Például: 'Köszöntünk mindenkit az Intel Extreme Masters második napján San Joséból.'

Szinte soha nem mutatom be magam. Nem jó érzés megmondani az embereknek, hogy én ki vagyok. Ettől függetlenül ez nem hiba, ha mégis megteszed.

Mindig bemutatok mindenkit, akivel épp együtt dolgozok. Legyenek ezek akár meccselemzők, csapatmenedzserek, vagy játékosok. Prezentáld őket annyira pontosan, amennyire csak lehet nyert címekkel, extra információkkal. Például egy interjú esetében: 'Itt van mellettem MC, aki épp most nyerte meg az elődöntőt 4-3-ra.'

A lényeg az alapok elmondása után következik. Kalauzolnod kell a nézőket annyira gyengéden, amennyire csak lehetséges, hogy tudják mire számítsanak, mi fog történni a következőkben. Lényegében felvezeted, hogy mi fog történni a rendezvény alatt és hogy mire számíthatnak. Ezt többféleképpen is megteheted, de a legjobb módszer szerintem a dolgok leszűkítése. Ez annyit tesz, hogy nagyon messziről, tágra kezded, például kihangsúlyozva a nyertesnek járó pénznyereményt és eljutsz a nemsokára kezdődő első meccsig.

Megmutatom egy példán keresztül, hogyan történik a szűkítés a megnyitástól az első meccsig.

- (1) Köszöntő beszéd, bemutatkozások.
- (2) A bajnokság szabályai.
- (3) Ütemterv bemutatása (grafikai megjelenítéssel).
- (4) Csoportok bemutatása, hogyan jutottak el ide a játékosok (grafikai megjelenítéssel).

- (5) Kiválasztott kezdő csoport.
- (6) Beszélj az első meccsről.
- (7) Beszélj az első meccs játékosairól.
- (8) Add át a szót a kommentátoroknak.

Nem feltétlenül kell ebben a sorrendben és egyéb extra dolgok is hozzáadhatóak. A lényeg a szűkítésen van. Ez egy jól felépített struktúra, nem fogsz össze-vissza ugrálni a gondolatmenetben, nem igazán lehet vele mellélőni.

15. Váltások, szóátadások

Ennek a művészete gyakran elfeledett dolog az esport műsorvezetésben. A 'váltás' egy technikai kifejezésre utal, jelezve, hogy most egy következő része, szegmense következik a műsornak. A váltás nem mindig emberek között jön létre (például, amikor egy műsorvezető egy videóra vált).

Házigazdaként, vagy előadóként rendkívül jól kell bánnod a váltásokkal és azok változataival. Habár nem kell profi kommentátornak lenned, hogy kezeld a váltásokat, tudnod kell, hogy mi a legjobb módja használatuknak, hogy észrevétlenül lehessen összefűzni a műsort.

Az egyik kulcsfontosságú momentum a váltásoknál, hogy közvetlenül előtte egy pillanatnyi szünetet tartasz. Számolj el kettőig és aztán kezd meg a váltást - meg fogsz lepődni, hogy ez mennyire hatásos.

Én gyakran használok előremutató váltásokat is. Ez annyit a tesz, hogy például reklámok előtt kicsit felcsigázom a közönséget, hogy mi fog következni.

'A következő meccsen a kétszeres MLG bajnok MC fog megküzdeni a csoportelsőségért. Vajon sikerülni fog-e ez neki? A rövid szünet után kiderül, ne menjetek sehova.'

15.1. Általános váltások

Az általános váltások azok, amik két ember között zajlanak le a műsor ideje alatt. Ezt sokféleképpen meg lehet tenni, a lényeg, hogy változatos kifejezéseket használjunk, amik természetesen hatnak. Alábbi látható pár példa (a lentieken kívül sok más kifejezést is lehet használni):

- (1) 'És most átadnám a szót [név]-nek.'
- (2) 'Nézzük meg mire jutott [név] az elemzőpultnál.'
- (3) 'Most térjünk vissza a kommentáláshoz, [név]...'
- (4) 'A [helyszín]-en pedig ott van [név X] [név Y]-vel.'
- (5) 'Itt van [név Y] a bajnokság nyertesével, [név X]-vel.'
- (6) 'A mérkőzésnek vége, az elemzőpultnál pedig [név Y, X] fogja kielemezni a meccset.'

15.2. Felerősített váltások

Ha már könnyedén megy az általános váltások használata, elkezdhetsz kifinomultabb váltásokon dolgozni, amik még jobban összefűzik és hatásosabbá teszik a műsort.

A felerősített váltások általában történetek bevezetését jelentik, és nem pedig emberek között történnek.

Például, ha már nyolcadjára adod át a szót a kommentátoroknak a nap folyamán, akkor a legtöbb ember már ismerni fogja a kifejezéseidet, amiket mindig használsz. Ahogy haladunk a nap vége felé és a verseny is kezd egyre izgalmasabb lenni, akkor érkezik el az idő egy minőségibb váltásra.

Például ahelyett, hogy azt mondanánk: 'Most pedig átadnám a szót Jamesnek és Shaunnak a kommentátorpultnál.' mondhatjuk azt, hogy 'Elérkezett az idő, hogy kiderüljön, melyik két játékosnak lesz esélye megküzdeni az egymillió dollárért az IEM Katowice nagydöntőjében.'

A lényeg ezeknél a váltásoknál a hangod megfelelő használata. Egy általános váltásnál ez nem számít, de a fenti példánál, ha nem megfelelően adod elő, akkor nagyon rosszul fog hangzani. Talán még a produkciós csapatot is meg fogod zavarni, akik nem fognak készen állni, hogy a kamerát a megfelelő helyre irányítsák.

Az az ideális, ha egy pillanatnyi szünetet tartasz a váltás előtt. Amikor elkezdesz beszélni, kocentrálj a mondandód végére, fel-, vagy lefelé ható hangsúllyal, ahogy azt korábban már kifejtettem. A választás a tied, de nagyon fontos, hogy, aki átveszi a szót, annak is hasonló stílusban kell fogadnia azt. Épp ezért én általában lefelé tartó hangsúllyal szoktam zárni, hogy a kommentátoroknak, akik átveszik ne kelljen feltétlen kitörő lelkesedéssel fogadniuk a mondandómat.

15.3. Váltás videóra

A sikeres váltás egy videóra nem azt jelenti, amikor azt mondd, hogy 'És most nézzük meg ezt a király videót!'. Akár azt is kijelenthetjük, hogyha használnod kell a 'videó' szót, akkor már régen rosszul csinálod a dolgod.

Én általában ragaszkodom ahhoz, hogy megnézzem azt a videót, amire váltanom kell majd. Ez a felkészüléted része kell legyen, de ha nincs rá idő, vagy esetleg még nem készült el, akkor is muszáj legalább a tartalmával képben lenned.

Nincs rosszabb annál, amikor egy zseniális videót egy szürke, unalmas váltással adsz át. Szóval emelj ki egy részt belőle, amivel sikeressé tudod tenni. Ez lehet egy idézet egy játékosról, vagy egy rövid összefoglaló a tartalomról. Mindezt természetesen azért, hogy felcsigázd a nézőket és rábírd őket, hogy nézzék végig.

Például ha egy zenés videó van a bajnokság helyszínének bemutatásáról, akkor elkezdheted így a váltást: 'Itt vagyunk New Yorkban, a maga festői építészetével. Ezt a csodát látnotok kell.'

Az 'Ezt látnotok kell.' kifejezés felhívja a néző figyelmét, hogy valami jönni fog. Ahogy egyre jobb lesz, ezt a részt akár el is hagyhatod majd, ha megfelelően hangsúlyozol.

A játékosok véleményeit bemutató videóknál jól hat, ha kiemeled az egyik játékos. Például 'Pillanatokon belül elkezdődik a mérkőzés, addig is hallgassuk meg, hogy Loda miért nem tart senkitől sem a jelenlegi versenyen.'

15.4. Váltás reklámra

Ezek a váltások nagyon gyakoriak és alapvető dolognak, mégis szinte mindig gyengén vannak kivitelezve. Mintha ez a szükséges rossz része lenne a műsornak. Nyilvánvalóan a legtöbb nézőnek az is, de ettől még nem kellene negatívan átváltani rájuk.

Az egyik legkönnyebb módja a reklámra való váltásnak, ha elmondjuk, mi fog történni utána., így felkeltjük az érdeklődést. Például 'Most pedig tartunk egy rövid szünetet, de ne menjetek messzire, mert utána meghallgatjuk a jelenlegi világbajnok véleményét és elkezdjük az elődöntőt, exkluzívan csak itt, az ESL TV-n.'

Lényeges, hogy a reklám és a hirdetés szót elkerüld.

16. Hogyan birkózzunk meg a negatív visszajelzésekkel és a sértegetésekkel

Először is nagyon fontos, hogy tudjuk mi a különbség a visszajelzés és sértegetés között.

Gyakran a negatív visszajelzést fel lehet használni, és pozitívan formálni vele a munkánkat. Ez főleg igaz akkor, ha sok ember mondja ugyanazt a dolgot. Viszont ügyelni kell arra, hogy még ha sokan is hajtogatják ugyanazt, attól még nem biztos, hogy felhasználható számunkra, köszönhetően a birka mentalitásnak, ami gyakran jellemző a játékiparra. Mindenki ismeri az egy bolond százat csinál hasonlatot. Ezért, ha lehetséges mindig kérd ki az esport közösség megbízható egyéneinek a véleményét.

A legjobb tanács, amit a kezdetekkor kaptam a sértegetéssel kapcsolatban az az, hogy szimplán nem kell velük foglalkozni. Ne törődj velük, de ne is dugd a fejedet a homokba. Ahogy már a korábbiakban említettem, sok mindent el kell tudnod viselni, ha ebben az iparágban szeretnél dolgozni, ez pedig hatványozottan igaz, ha elolvasol minden fórumot és kommentet, ami rólad szól. Tudom, hogy sok top kommentátor rendszeresen olvas magáról fórumokat, kommenteket Redditen. Ebben van egy kis narcisztikusság és egoizmus, de a legtöbben azért teszik ezt, hogy tanulhassanak a negatív visszajelzésekből. Azt is tudom, hogy sok olyan kommentátor is van, aki egyáltalán nem olvas magáról semmit sem. Ez teljesen tőled függ.

Emlékezz arra, hogy az agyhalott idióták a legkisebb csoportja az esport közösségnek, de sajnos általában ők a lehangosabbak is.

A visszajelzések szűrésénél a legjobb, ha két kategóriára bontod őket. Az első típus az, ami a munkádról szól, amit mondtál, hogyan viselkedtél stb. Sok lesz az értelmetlen, de lesz néhány olyan is, amit érdemes megfontolni.

A második kategóriát azok a kommentek alkotják, amik téged támadnak személyesen. Ezek irányulhatnak a külső megjelenésedre, a szexualitásodra, de még a családotra is. Ezeket általában azok a trollok írják, akiket teljesen ignorálni kell. A család szintű sértegetések ritkák, de találkoztam már velük sajnos. Ez egyáltalán nem szép dolog, de ha nincs direkt fenyegetés, akkor a legjobb, ha nem foglalkozol velük, vagy maximum annyira, hogy jelented őket az adminoknak, vagy a megfelelő szervezeteknek. Szinte minden oldalnak van olyan felülete, ahol reportolni lehet az ilyen szintű visszaéléseket. A Twitter 'mute' gombja különösen hasznos ilyen esetekben.

Nyilvánvaló tény, hogy a trollok a figyelem középpontjába akarnak kerülni, azt akarják, hogy velük foglalkozzanak. Ne add meg nekik ezt az örömet és a végén ráunnak, majd abbahagyják.

Hogyha komolyak a fenyegetések, akkor jelezd azt a megfelelő hatóságoknak és tégy valamit ellene, de soha ne válaszolj az ilyen levelekre és soha ne támadj vissza.

Az is segíthet, ha beszélsz valakivel az iparból, aki átélt már hasonló eseteket. Incontrol és Genna Bain különösen nagy segítségemre volt, amikor arról kérdeztem őket, hogyan birkózzak meg egy lerázhatatlan troll követőmmel.

17. Szponzorkeresés

Erre nincs külön szabály, hogy mikor van itt az ideje, de minél hamarabb tudsz csatlakozni egy meglévő kommentátorcsapathoz/céghez, annál jobb a karriered szempontjából. Egy év folyamatos munka egy bizonyos játékban elég, hogy az alapokat megtanuld. A következő lépésben olyan profi kommentátorok társaságát kell keresned, akik hasonlóan gondolkodnak, mint te, hogy jobban kiteljesedhess és más játékokba is beletanulj.

Gyakran kérdezik tőlem, hogyan tudnának egy esport közvetítőcsapathoz csatlakozni. A válasz egyszerű, küldj be nekik egy demo felvételt és egy rövid önéletrajzot, amiben kitérsz arra, mihez értesz, miben tudnál nekik valami pluszt adni és megmutatod, hogy mennyire vagy elhivatott. Nem kell TV-s szintű ambíciódnak lenni, hogy ezt megtegyed. Ha elutasítanak, kérj visszajelzést, hogy miben kellene fejlődnöd. Általában kedves emberek dolgoznak ezen a téren, akik szívesen szoktak válaszolni a kezdők kérdéseire.

Nyilvánvaló, hogy még kevés az ilyen jellegű álláslehetőség, és a legjobb cégek azokat a kommentátorokat szeretnék alkalmazni, akik már bizonyítottak, vagy legalább az alapokat jól ismerik. Szóval, ha elutasítanak, ne menjen el a kedved. Sőt inkább motiváld magad, hogy még többet, még keményebben dolgozz. Próbáld meg annyi rendezvényen ott lenni, amennyin csak tudsz, akkor is, ha nem fizetnek meg valami jól. A lényeg az elején, hogy a nyilvánosság elé kerülj és minél többen lássanak, halljanak.

Azt is érdemes még megemlítenem, hogy egy ilyen lehetőség helyszínhez kötött. Tehát, ha az USA-ban élsz, nem biztos hogy érdemes egy európai kommentátorstúdióhoz jelentkezned. Ez fordítva is igaz, köszönhetően főleg az időzóna eltolódásoknak.

Amikor jelentkezel, akkor tekints az egészre úgy, mint bármilyen más álláshirdetésre. Csináld egy rendes önéletrajzot esport szemszögből. Linkekkel a legjobb munkáidról és győződj meg róla, hogy profin van összerakva. Említsd meg a céljaidat és ambícióidat.

Legvégül pedig az is egy lehetőség, hogy másokkal közösen alapítsz egy saját stúdiót. Ennek nagy előnye az egyedül dolgozással szemben, hogy közösen sokkal több dolgot tudtok lefedni, megcsinálni.

18. Hogyan szerezz munkát

Sok mindent megtehetsz azért, hogy jobban eladhasd magad, többen megismerjenek és így jobban a látótérbe kerülj. Nézzük ezeket a dolgokat:

- (1) Tanulj meg több játékot közvetíteni.
- (2) Hirdesd a Twitch csatornád, amilyen sokféleképpen csak tudod.
- (3) Csinálj saját szervezésű versenyt és közvetítsd azt.
- (4) Rendszeresen beszélj a Twitch chaten az emberekkel.
- (5) Csinálj egy saját honlapot.
- (6) Csinálj rövid bemutató videót a munkáidról.

Az egyik legnagyobb félreértés, ami az emberek fejében van az az, hogy lehetnek a legjobbak úgy, hogy csak egy játékot tudnak közvetíteni. Habár ez igaz a szakma csúcsán levő pár top kommentátorra, az nagyon ritka, hogy egy komoly esport közvetítő cég, mint például az ESL TV felvegyen, ha csak egy játékhoz értesz. Sokan azok közül, akik sikeresek voltak az esport indulása elején és most is ebben az iparban dolgoznak, annak köszönhetik jelenlegi pozíciójukat, hogy nagyon rugalmas személyek.

Ha nehéznek találod, hogy egy cég felvegyen, akkor ennek az oka lehet az, hogy csak egy játékhoz értesz, és arra a játékra már vannak embereik. Sokszorosan többet fogsz érni, ha több játékhoz értesz.

Ha megnézed a jelenlegi esport kommentátorokat, csak néhány olyan van, aki egy játékhoz ért. A legsikeresebbek azok, akik több, különböző játékkal is foglalkoznak.

A sok újonc, akiknek sikerült elhelyezkednie nagyobb cégeknél, szervezett saját versenyeket. Ezek általában kisebb online tornák voltak, de nagy nevekkel. Ezáltal lehetőségük nyílt, hogy a saját tartalmukat streameljék és népszerűsítsék. Lehetőségük nyílt más kommentátorokkal együtt dolgozni, így a közösség nagyobb szeletét bevonni. Ha nem érzed magad kvalifikáltnak, hogy saját versenyt szervezz egyedül, keress valakit, aki ebben segíteni tud és már van tapasztalata ilyen téren.

Legvégül pedig indítsd el a saját honlapod. Nem kell, hogy hiperszuper módon nézzen ki, vagy, hogy teljesen egyedi legyen. Sok olyan program van, ami segítségével gyorsan minőségi honlapot lehet készíteni anélkül, hogy a programozáshoz értenél. Ilyen például a WordPress is. Használd a

weblapot a hírek posztolására (a meglévő közösségi média csatornák mellett természetesen), legyen mindig naprakész, streamekkel, képekkel, youtube videókkal és elérhetőséggel, ha meg szeretnék keresni munkák miatt.

Ha igazán rendesen akarod csinálni, akkor célszerű egy rövid 5-7 perces videót csinálni a legjobb munkáidból. Ha jó a hangod, akkor azt is hasznosíthatod. Vedd fel a kapcsolatot népszerű youtube videókészítőkkel és ajánlkozz fel narrátornak, vagy kommentátornak frag moviekhoz, akár ingyen is, hogy még több emberhez eljuss. A videók végén mindig legyen feltüntetve az elérhetőséged egy linkkel a közösségi média profilodhoz és a honlapodhoz.

19. A pénz és fizetés kérdése

Az esport egyik legkevésbé ismert területe a közvetítésiparban forgó pénz. A leggyakoribb kérdések között van a kezdő kommentátoroknál az, hogy 'Mennyit kérhetek el egy melóért?'. Ezt nem olyan könnyű megválaszolni, mivel nincs rá egyértelmű válasz.

Ettől függetlenül, megpróbálok ötleteket adni, hogy mi alapján, mennyit kérhetsz a rendezvényszervezőktől, de először is nézzük, mely tényezők játszanak ebben szerepet.

- (1) A rendezvény típusa (milyen nagy, ki szervezi).
- (2) A mainstream média benne van-e? (náluk teljesen más a költségvetés).
- (3) Az egész verseny csak egy marketingkampány része-e? (vagyis honnan érkezik a pénz).
- (4) Egy már bevált esport szervezet csinálja?
- (5) Vannak-e nagyobb cégek, akik közreműködnek?
- (6) Te mit adsz hozzá a rendezvényhez?
- (7) Mennyit kell utazni érte?

Egy nagy félreértés az újonc közvetítők körében az, hogy a kiosztott pénznyeremények függvényében vonják le a következtetést, hogy mennyit kérhetnek el a munkájukért. Hadd szögezzem le, hogy nem állapíthatod meg a munkabéredet a pénzdíjak függvényében, legyen az magas, vagy alacsony, mivel ezek általában egy teljesen más forrásból érkeznek.

Természetesen a pénzdíjaknak fontos szerepe van abban, hogy a verseny milyen nagyszabású lesz, de ne vonj le ebből messzemenő következtetéseket a te béreddel kapcsolatban.

Egy dolgot viszont biztos megtehetsz, az pedig az, hogy eldöntöd mennyire szeretnél ott lenni azon a bizonyos versenyen. Ha épp egy olyan játékot kellene közvetítened, amit nem szeretsz, vagy olyan rendezvényre hívnak meg, amin annyira nem szeretnél részt venni, akkor kérhetsz magasabb gázsit és ha elfogadják, akkor azzal kompenzálod magad. Viszont ne feledd, hogy ha elvállalsz valamit, akkor 100%-ot kell nyújtanod, még ha nem is akartál volna ott részt venni.

Csinálhatsz egy tarifadíjat magadnak a szolgáltatásaidért, de készülj fel arra, hogy ezzel rugalmasnak kell lenned. Ha túl komplikáltnak tűnik, hogy többféle tarifát megállapíts, akkor javaslom, hogy csak egyetlen összeget írsz le, amit minden rendezvényénél elkérsz függetlenül a

méretétől. Lehet, hogy a kisebb műsorok ezt sokallni fogják, de a nagyobbak viszont olcsóbbnak fognak tartani, és ha ők felbérelnek, akkor általuk sokkal több emberhez fogsz eljutni, ezáltal kompenzálva a fizetésed.

Alternatív megoldás lehet az is, hogy felbérelsz valakit, aki intézi ezeket a dolgokat helyetted. Manapság nagyon sok esportmenedzser van, aki a pénzügyekkel és kommunikációval foglalkozik. Felveszik a kapcsolatot helyetted a rendezvényekkel, állásajánlatok után kutatnak számodra, utazást és szállást intéznek. Cserébe általában egy bizonyos százalékot kérnek a fizetésedből, aminek a skálája igen széles lehet -10%-tól 60%-ig is terjedhet, attól függően, hogy mennyire profi az ügynököd.

Mindig őszintén gondold át, hogy te mit adsz a közvetítéshez. Ha rengeteg követőd van és ezáltal nagyon meg tudod növelni a rendezvény nézettségét, akkor nyugodtan kérhetsz magasabb fizetést. Ezt persze szám adatokkal kell alá támasztanod.

A népszerűséged egy közösségen belül szintén egy olyan dolog, amit kihasználhatsz a magasabb fizetség reményében. De légy tisztában azzal, hogy a rendezők is valószínűleg tudják, hol állsz egy közösségen belül, ne próbáld meg kiblöffölni őket.

A tapasztalatodat és a jelenlegi karrier helyzetedet is vedd figyelembe. Lehet, hogy nem tartod igazságosnak azt, hogy valaki több pénzt kap csak azért, mert már öt éve pályán van, de ha jobban belegondolsz bármilyen más munkánál is ugyanígy megy ez.

Arról is győződj meg, hogy nem zárod-e ki magad a munkából amiatt, mert túl sokat kérsz el. Szerencsétlenségedre rengeteg kommentátor közül lehet ma már választani, ne feledd, hogy a szervezőket soha nem tudja sarokba szorítani egy közvetítő, legyen bármilyen népszerű is. Ha túl sokat kér, úgyis találnak valaki mást helyette.

Azt is számításba kell vened, hogy mennyit kell utaznod a rendezvényhez. Ha ez nagyon macerás, például hat óránál többet kell utazz, azzal egy napod is elveszhet. Ilyenkor én egy kicsit több pénzt kérek el. Ezt nem feltétlenül utazási díjként számolom el, sok cég nem szereti kifizetni azt a napot, amit csak utazással töltesz.

Még nem beszéltem arról, hogy pontosan mennyi pénzt is kérj el és erre nagyon jó indokom van. Az elmúlt tíz évben a fizetések megnövekedtek, de ettől függetlenül ez esport műsorvezetés még

mindig szegényesnek mondható a mainstream TV műsorokhoz képest, szóval nem lehet hozzájuk viszonyítani.

Egy nagyon erős becslés lehet, hogy 50.000 Ft-tól 250.000 Ft-ig kérsz napidíjat függően a fentebb tárgyaltaktól. Ez egy széles skála, de tényleg nagyon sok mindentől függ. A tapasztalat számít, a legtöbbet. Ha alacsonyan kezdesz, majd idővel mindig növeled a béredet és a növeléssel együtt minőségi munkát végzel, akkor egy idő után eljutsz arra a szintre, amit megálmodtál magadnak.

Még azt is meg kell említenem, hogy pár embernek jobban szüksége van pénzre, mint másoknak. Habár ezek nincsenek benne a fenti kritériumokban, tudjuk, hogy a megélhetéshez pénzre van szüksége mindenkinek. Ez nagyban változik a különböző országokban, vagy olyan fiatal közvetítőknél, akiknek családja van. Egyszóval, ne szégyellj több pénzt kérni, ha úgy érzed szükséged van rá. Ha úgy érzed, hogy folyamatosan elutasítanak, kérj véleményt, hogy mindez azért van-e, mert túl sokat kérsz. A legtöbb szervező meg fogja mondani, hogy túl magasak-e az elvárásaid fizetés terén. Ezután eldöntheted te, hogy csökkentesz rajtuk, vagy nem vállalod el a munkát.

Attól függetlenül, hogy mennyi pénzt kapsz, mindig a legjobb tudásod szerint kell dolgoznod. Adj bele mindent! Ez különösen igaz akkor, ha sokkal kevesebb pénzt kapsz, mint, amit elvártál. Ilyenkor gyakran felmerül az emberben a kérdés, hogy minek erőltessem meg magam ezért a kevés pénzért. Ez a hozzáállás tilos és sikertelenséghez vezet. A szervezők nem akarnak majd felbérelni, ha nem végzel tisztességes munkát. Azt se feledd, hogy amit te túl alacsonynak tartasz, azt a rendezvényszervezők túl magasnak is találhatják. Ez egy újabb ok lehet a bonyodalomra.

Biztosítsd magad, hogy nincsenek rossz érzéseid a fizetéseddel kapcsolatban, és fogadd el, hogy néha nem fogod megkapni azt, amit elvárnál. Továbbá soha ne feledd el, hogy mindig törekedned kell arra, hogy minőségi munkát végezz és a legjobbat hozd ki magadból.

20. Reklámozás és közösségi média

Ezekből sosem elég, pláne, ha ingyen van. Itt nem csak a streamed hirdetéséről beszélek, hanem magadról is, mint személyiség. Az abszolút minimum, hogy legyenek közösségi média elérhetőségeid. Ez annyit tesz, hogy legyen Twitter, Facebook és Reddit loginod.

Ha streamelsz, Twitterre posztold elsőként. Ha valami különleges dologra készülsz, érdemes Redditre posztolni, de figyelj arra, hogy betartod az ottani szabályokat. A Facebook is alkalmas ezekre, de próbálj meg napi három dolognál többet nem posztolni Facebookra. Twitteren ez jóval sűrűbb is lehet.

Fizetett hirdetéseket is csinálhatsz Twitteren és Facebookon, hogy több követőt szerezz. Ezek koncentrált hirdetések formájában jelennek meg, ne keverd össze azzal, hogy direktben lájkokat vásárolsz magadnak. Nem tudom eléggé hangsúlyozni, hogy mennyire káros az, amikor valaki kétes oldalakon követőket és lájkokat vásárol magának. Lehet, hogy jól néz ki az oldalon, de nem hoz interakciót és lebukás esetében le is tilthatják az adott profilt.

A hirdetések céljai egyértelműek:

- (1) Népszerűsíteni a stream csatornádat.
- (2) Népszerűsíteni a honlapodat és a közösségi profiljaidat.
- (3) Új követőkre szert tenni.
- (4) Versenyeket népszerűsíteni, ahol dolgozni fogsz.
- (5) A versenyek népszerűsítsék a te oldalaidat.

Ne feledd, a követőiddel való interakció a kulcs, nem pedig azok megvásárlása.

21. A leggyakoribb hibák

Ezek legtöbbjét a karriered elején fogod elkövetni, de néhány év tapasztalat után is megmaradhatnak. Alább találsz egy listát, amit magamnak készítettem, hogy ne felejtsem el azokat a dolgokat, amikben hibázni szoktam (néha mind a mai napig). Ezeket gyakorta átolvasom, hogy emlékeztessenem magamat, mi az, amit nem szabadna csinálnom.

Ezek nem bonyolult dolgok, de nagyban függenek attól, hogy milyen típusú közvetítést csinálsz. Ezek a példák főleg élő kamerás nagyszabású rendezvényekre vonatkoznak.

- (1) Óóóó-zni nagyon nem helyes!
- (2) Rejtsd el rendesen a füleket, amit kommunikációra használsz (és ne használj fehér iPhone füleket, nagyon bénán néznek ki).
- (3) A headsetek kábeleit a hátad mögött, vagy a zakód alatt vedd el.
- (4) Ha lehet ne add ki a kezedből a mikrofonod.
- (5) Ne könyökölj az asztalon.
- (6) Ne tedd a zsebedbe a kezed.
- (7) Ne vakargasd az orrod, miközben eltakarod a szád.
- (8) Ne játssz a hajaddal.
- (9) Tényleg ne játssz a hajaddal.
- (10) Ne izegj-mozogj.
- (11) Ne játssz a mikrofonnal, headsettel.
- (12) A headset beállítása előtt mindig győződj meg róla, hogy az le van némítva és nem téged vesz a kamera.
- (13) Ha egyedül vagy a színpadon és téged vesz a kamera, mindig legyen szemkontaktusod vele.
- (14) Mindig megfelelő kifejezéseket és definíciókat használj.
- (15) Ne köhögj a mikrofonba, használd előbb a némító gombot.
- (16) Ne takard el a kézi mikrofon antennáját, mert az interferenciát okozhat.
- (17) Ha elhagyod a színpadot, mindig mondd el a helyi szervezőnek, hogy hol leszel.
- (18) A headset mikrofonját mindig a kamerával ellentétes oldalra rakd.
- (19) Ne káromkodj. Az 'idióta' szónál durvább kifejezést ne használj.

- (20) Tarts szemkontaktust, ha interjúatsz.
- (21) Mindig abban a kezedben tartsd a mikrofont, amelyik oldalon az interjúalany áll.
- (22) Mindig győződj meg róla, hogy a mikrofon ki van kapcsolva, ha valami olyasmit mondanál, ami nem tartozik a publikumra.
- (23) Ha sokat vagy színpadi házigazda, használj saját professzionális fülesek. Kevesebb bonyodalom, garantált minőség.
- (24) Ne felejts el lélegezni.
- (25) Tanulj meg nyakkendőt kötni.
- (26) Kerüld el a csíkos ruhákat, a kamerák nem szeretik ezeket.
- (27) Mindig figyelj arra, amit a producer mond, ők fognak kihúzni a csávából, ha valami balul sült el.